

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף אמנויות
הפיקוח על הוראת התאטרון

תכנית לימודים בתאטרון
לבית הספר היסודי וחיבת הביניים
הממלכתי והממלכתי דתי

התשע"ה

2015

רכוזת ועדה:

איילה רייכרט, מפקחת קוריקולרית ותכניות לימודים אגף אמנויות
אפי וישניצקי לוי, מנהלת תחום דעת תאטרון

צוות הכתיבה:

ד"ר בלהה בלום
רותי בן דור

חברות ועדה לכתיבת מתווה:

שרה ארליך
ציפי מלר
ענת ריבלין

קראו, העירו ואישרו:

ד"ר נורית רון, מנהלת אגף אמנויות, מפמ"ר מחול
הרב דוד עצמון, תאום תכניות לימודים לחמ"ד

חברי ועדת מקצוע-

יו"ר הועדה, פרופ' שולמית לב – אלגים
ד"ר בלהה בלום
רותי בן דור
ד"ר דפנה בן שאול
בן הכט
ד"ר אולגה לויטן
סגל ליאור
ד"ר יאיר ליפשיץ
טל לנדמן
ציפי מלר
מחמוד סובח
יגאל עזרתי

תוכן עניינים

6	מבוא
7	רציונל
7	אינטגרטיביות בדרכי הוראה/ למידה
8	בינתחומיות
8	שילוב פדגוגיה דיגיטלית
8	למידת עמיתים
8	ערכים ומעורבות אישית וחברתית
9	הנחות יסוד
9	חזון
9	מטרות כלליות
10	עקרונות פדגוגיים
10	הישגים מצופים ודרכי הערכה
12	מבנה התכנית
13	פרק ראשון: מהו תאטרון
15	פרק שני: שפת התאטרון
15	א. רכיבים בימתיים
15	1. חלל
17	2. תפאורה, אביזרי במה ועיצוב תפאורה
שגיאה! הסימניה אינ	ההיבט המושגי
18	ההיבט הביצועי
20	3. תלבושות ועיצוב תלבושות
שגיאה! הסימניה אינ	ההיבט המושגי
21	ההיבט הביצועי
23	4. תאורה ועיצוב תאורה
שגיאה! הסימניה אינ	ההיבט המושגי
23	ההיבט הביצועי

משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף אמנויות
 הפיקוח על הוראת התאטרון

24	מוסיקה ואפקטים קוליים	5.
26	ב. רכיבים דרמטיים	
26	עלילה	1.
27	נושא וקונפליקט	2.
28	מקום וזמן	3.
29	שפה ושיח	4.
31	דמות ומשחק	5.
שגיאה! הסימניה אינ	ההיבט המושגי	
32	ההיבט הביצועי	
	א. יסודות המשחק	33
	ב. עבודה על דמות	34
36	ג. תנועה והבעה גופנית	
36	ד. עבודה קולית ותרבות הדיבור	
38	פרק שלישי : צפייה בתאטרון/הצגות	
38	1. הכנה לצפייה	
38	2. דיון לאחר צפייה	
40	3. סיכום צפייה	
41	פרק רביעי : פרשנות ותוכן	
43	פרק חמישי : טקסט וקונטקסט	
45	פרק שישי : סוגי תאטרון	
45	1. תאטרון בובות	
46	2. תאטרון חפצים	
46	3. תאטרון פיסי	
47	4. פנטומימה	
47	5. תאטרון סיפור	
47	6. משחק עם מסכה	

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף אמנויות
הפיקוח על הוראת התאטרון

49	פרק שביעי : תאטרון ותחומי דעת שונים
49	1. ספרות ומיומנויות שפה
49	2. מדעים מדויקים
50	3. מדעי החברה
50	4. היסטוריה
50	5. גיאוגרפיה
50	6. תורה (מכיתות ב' וסביב טקסי קבלת התורה)
51	רשימת מקורות
56	ביבליוגרפיה למורה
58	הפנייה להרחבה

מבוא

את ניצניה הראשוניים של אמנות התאטרון, כפי שאנו מכירים אותה היום, ניתן לאתר ביוון, במאה החמישית לפני הספירה. באותה עת, הופרד חבר אחד מהמקהלה שהופיעה מדי שנה בחגיגות שהוקדשו לדיוניסוס והחל לקיים עמה דיאלוג. בזמן הממושך שחלף מאז ועד היום, התאטרון לבש ופשט צורות ותכנים וזאת בהשפעת שינויים תרבותיים, חברתיים וטכנולוגיים שעיצבו, בכל פעם מחדש, את החשיבה האנושית. ובכל זאת, ללא קשר לאפיונה האסתטיים והתמאטיים המשתנים ללא הרף, דומה כי מהות היצירה התאטרונית נותרה בעינה. גם היום היא צומחת מתוך כמיהת היוצרים – במאים, שחקנים, מעצבים – לייצר עולמות אלטרנטיביים ומונעת מרצונם העז לקיים דיאלוג, בזמן אמת, בינם לבין עצמם ובינם לבין הקהל.

הלכה למעשה, בהינתן שפע הגירויים החושיים והאינטלקטואליים המאפיין את הרוח הפלורליסטית העכשווית, ועקב הסרת הגבולות המפרידים בין תחומי אמנות שונים, מגוון וסוגי הרכיבים שניתן לגייס להצגת תאטרון ולמיני מופעים וטכסים, הוא בלתי נדלה. החל מסוגי מופע ללא טקסט אך עשירים בתנועה; דרך הצגות המשלבות סוגי מדיה שונים, או כאלו שהן עתירות משתתפים או מפגישות את השחקנים עם הצופים ללא תיווך של במה ותפאורה, וכלה בכאלו שמתפארות במרחב בימתי רב רבדים – הם כולם חלק אינטגרלי מהרפרטואר של התאטרון הישראלי והעולמי. ואולם, חרף השונות, לכולן אותה מטרה: לקיים דיאלוג עם הצופים, לעורר מחשבה, לרגש, לגרום הנאה אסתטית ולגרות סקרנות.

למידת תאטרון בבתי ספר מאפשרת לתלמידים התנסות אישית וקבוצתית בסוגי דיאלוגים מעין אלו. תוך כדי עיסוק בסוגיות תמאטיות ומיני קונפליקטים אנושיים וחברתיים הנחשפים ביצירות מתקופות שונות, מתהדקת זיקתם לערכים הומניסטיים כגון סובלנות ורגישות לזולת. באותה מידה, הלמידה השיטתית והמעמיקה של רזי התאטרון תורמת גם להגברת מטעני הידע שלהם בנושאים כגון היסטוריה, גיאוגרפיה, יהדות ומדעי החברה.

העושר החזותי, התוכני והצורני שאמנות התאטרון מפגינה כמדיום רב-תחומי מרובה רכיבים, הנענה לתכתיבי התקופה ולמיומנויות הצפייה של נמעניה, מחייב תפיסה פדגוגית חדשה. לפיכך, נקודת המוצא של תכנית לימודים עדכנית זו היא השילוב של ידע, חקר וחשיבה, מיומנויות ביצוע ויצירה.

רציונל

תכנית הלימודים מתבססת על שתי תפיסות דידקטיות עיקריות:

* **החינוך לתאטרון**, שעיקרו הכרת אמנות התאטרון ודרכי מימושה תוך הקניית מטען תרבותי וערכי.
* **החינוך באמצעות תאטרון**, שתכליתו להגשים מטרות רחבות של למידה משמעותית תוך התייחסות לשפת התאטרון כאמצעי ללמידה של תחומי דעת שונים, למידה חווייתית ויצירתית, תוך הרחבת אופקים ושילוב ערכים.

לפיכך, התכנית מקיפה נושאים נרחבים העולים מתפיסת התיאטרון כתחום ידע וכאמנות פרפורמטיבית וכן כאמצעי דידקטי. היא אף מציעה למורים דרכי הוראה רלוונטיות, ויוצרת שפה משותפת ואחידה ללמידה והערכה.

ההתייחסות לחלק מנושאי התכנית נשענת על **שתי נקודות מבט, המתחייבות ממהות אמנות התאטרון:**

* **ההיבט המושגי**, המתמקד בהוראת המונחים המקצועיים במישור התיאורטי עיוני, ובהפנמת משמעותם

* **ההיבט הביצועי**, העוסק במיומנויות המעורות בתהליכי היצירה, הגדרתן והבנת תרומתן להיווצרות אירוע בימתי.

מעבר לכך, תשומת לב מיוחדת מוקדשת גם להיבטים התוכניים הטמונים ביצירה הדרמטית והתאטרונית, בעיקר באשר לבחירת טקסטים קנוניים, שבכוחם לחשוף את התלמידים לסוגיות אנושיות, חברתיות ופוליטיות מורכבות.

באשר לדרכי ההוראה המוצעות, אלו נהגו על פי עקרונות הלמידה המשמעותית הדוגלת בשימוש בתכנים רלוונטיים, עדכניים ובעלי ערך לומדים ולמלמדים.

הלכה למעשה, כל פרק בתכנית מכיל מספר סעיפים כמספר הנושאים התואמים את גילם של תלמידי בתי הספר היסודיים וחטיבות הביניים. הם מלווים בפירוט המטרות ודרכי ההוראה המוצעים ומסודרים על פי שכבות גיל (א'-ג'; ד'-ו'; ז'-ט'). עם זאת, בעת בחירת הנושאים ודרכי ההוראה, יש להתחשב גם בשנות לימודי התאטרון של כל כיתה ובהתנסותם הקודמת של התלמידים.

חשוב לציין כי החלוקה להיבט המושגי ולהיבט הביצועי נושאת אופי מתודולוגי בלבד והיא נועדה להקל על פריסת הנושאים הנלמדים והוראתם. בפועל, יש לשמר את הזיקה ההדדית בין הנושאים הכלולים בכל אחד מהם, כפי שמתחייב מאופייה של היצירה התאטרונית ועל פי המסומן על ידי ההפניות המוזכרות בטקסט התכנית.

אינטגרטיביות בדרכי הוראה/ למידה

בהיות התאטרון סוג של אמנות שבה תוכן היצירה מתהווה באופן ישיר מצורתה, בבסיס הלמידה אינטראקציה הדוקה וקשר סימביוטי בין למידה עיונית, צפייה, שכלול מיומנויות ביצוע ויצירתיות. דרכי ההוראה הן לפיכך אינטגרטיביות, ומטרתן להביא להעמקת הידע התאורטי של הלומדים תוך התנסות בעשייה יצירתית.

בינתחומיות

אחד העקרונות העומדים מאחורי תכנית זו מתייחס לזיקה בין תחום הדעת תאטרון לבין תחומי דעת שונים אחרים וליצירת הקשרים אמנותיים, חברתיים, טכנולוגיים, היסטוריים וכו' ביניהם

עיקרון זה מחייב שיתופי פעולה בין מורי תאטרון לבין מורים המלמדים תחומי דעת אחרים במטרה לייצר תהליכי הוראה ולמידה משמעותיים וחשיבה רחבה ומורכבת. בסופם של תהליכים אלו התהוותו של אירוע בימתי יצירתי. תאטרון ותנ"ך, תאטרון וספרות, תאטרון ומדעים, הם דוגמאות אחדות לשילובים בינתחומיים אפשריים.

שילוב פדגוגיה דיגיטלית

הפדגוגיה הדיגיטלית נועדה לחבר בין רוח התקופה, המאפשרת התחברות לתקשורת במרחב הווירטואלי ללא מגבלות זמן ומקום, לבין הלמידה המסורתית בבית הספר. לפיכך, תכנית זו מציעה למידה המתבססת על יצירת שותפויות בין תלמידים באמצעות כלים דיגיטליים שיתופיים ושימוש במאגרי ידע אינטרנטיים, כמקורות השראה לצורך ביצוע פרויקטים, עבודות חקר, וכו'.

למידת עמיתים

לימודי התאטרון מקנים ללומדים הרגלים וכישורים יעילים של למידה עצמאית במסגרת פרויקטים קבוצתיים. הלמידה במסגרות מעין אלו היא שיתופית בהגדרתה, כאשר כל תלמיד תורם לאחרים מהמיומנויות שלו, הידע שלו וניסיונו.

ערכים ומעורבות אישית וחברתית

יצירת התאטרון, העוסקת בדרך כלל בערכים אנושיים, חברתיים, מוסריים, דתיים ואחרים, טומנת בחובה אמירה המחזקת או, לחילופין, מערערת נורמות ומוסכמות מקובלות. אי לכך, במהלך הלמידה, ניתנת לתלמידים ההזדמנות לבחון דילמות מוסריות ולהתמודד עם תמונה מורכבת של העולם, אשר בכוחה לחזק כישורים חברתיים כגון קבלת האחר, הקשבה, רגישות לזולת, אמפתיה וכו'.

לצורך זה, תכנית לימודים זו מציעה גם שיתופי פעולה עם קהילות שונות, ובהן תלמידי בית הספר, הורים ובני משפחה, ילדי גן, קהילות מבוגרים, תלמידים בעלי צרכים מיוחדים וכו'.

הנחות יסוד

- לימודי התאטרון פותחים צוהר לעולם תרבותי עשיר, פרי מסורות בנות אלפי שנים, **המרחיב את השכלתם של התלמידים ומעשירים את עולמם הרוחני.**
- לימודי התאטרון מאפשרים לתלמידים **לממש את היצירתיות שלהם.**
- השילוב בין עיון, למידת חקר, מיומנויות ביצוע, יצירה וצפייה מודרכת, המאפיין את לימודי התאטרון, **מזמן ללומדים חוויות אינטלקטואליות, חברתיות, רגשיות ואסתטיות.**
- לימודי התאטרון מאפשרים ביטוי מילולי, ביטוי פיסי וביטוי יצירתי חזותי.
- רב התחומיות הטמון בלימודי התאטרון מרחיב את דעתם של הלומדים ומכשיר אותם **להבנת בעיות, תהליכים יצירתיים וגישות אסתטיות שונות.**
- יצירת התאטרון, המתהווה על בסיס דיאלוג בין היוצרים לבין עצמם ובין היוצרים לבין הקהל, **מעודדת הזדהות עם הזולת וסובלנות כלפי דעות, נקודות מבט ותרבויות שונות.**
- התהליכים הדרמטיים שבבסיס יצירת התאטרון, המושתתים על קונפליקטים בין אדם לזולתו ובין הפרט לחברה, **מניעים את הלומדים לגבש עמדה בסוגיות קיומיות ואתיות מורכבות.**
- לימודי התאטרון **מכשירים את הלומדים לשימוש מושכל במונחים מקצועיים**, הנוגעים לתיאור וניתוח של מחזות והצגות.
- לימודי התאטרון **מזמנים קריאה, חשיבה ביקורתית וניתוח של טקסטים דרמטיים.**
- **לימודי התאטרון מאפשרים להטמיע נושאים מתחומי דעת אחרים**, כגון ספרות, היסטוריה, לימודי תרבות, פילוסופיה, גיאוגרפיה, חברה וקהילה, מדעי החיים והמדעים המדויקים, **ולהמחישם.** אינטראקציה זו עם תחומי דעת שונים טבועה בעצם הגדרתו של התאטרון כמדיום אמנותי רב ממדי.

חזון

תכנית לימודים זו שואפת להכשיר בוגר שהנו צרכן תרבות מושכל וצופה ביקורתי, המסוגל להביע רעיונות, מחשבות ורגשות באופן יצירתי ולראות את אמנות התאטרון כחלק מעולם תרבותי יהודי, ישראלי ואוניברסלי.

מטרות כלליות

- לטפח בוגר יצירתי המסוגל להביע רעיונות, דעות ורגשות באמצעות כלים תאטרוניים

- לטפח בוגר בעל חוש ביקורת ומיומנות כצרכן תרבות המכיר תרבויות ומסורות - יהודית ישראלית ועולמית
- לטפח בוגר המתבונן על המציאות מזוויות שונות ויודע לפרש אותה במגוון אופנים
- לטפח בוגר המיומן בחשיבה מורכבת, רב תחומית וביקורתית
- לטפח את החשיבה הערכית תוך התמודדות עם דילמות וקונפליקטים במפגש הדרמטי
- לטפח בוגר אורייני הנחשף לסוגי טקסטים
- לטפח ולעודד את ההקשבה והאמפתיה של הפרט לקבוצה ושל הקבוצה לפרט

עקרונות פדגוגיים

- הנושאים המרכיבים את תכנית הלימודים מאורגנים בקבצים תלת גילאים: כיתות א'-ג', כיתות ד'-ו' וכיתות ז'-ט'.
- מבנה התכנית הוא דינאמי, מודולארי וספירלי כך שניתן ליישם אותה במסגרות של יותר מקבוצת גיל אחת. ניתן להתייחס ולהתמקד בנושאים נבחרים על פי שיקול המורה וצרכי בית הספר.
- **ההוראה מושתתת על:**
 1. הקניית מושגים באמצעות תהליכי חקר
 2. הקניית מיומנויות ביצוע (משחק, בימוי, עיצוב, דרמטורגיה)
 3. צפייה בהצגות חיות ומוקלטות באופן שתבליט את הזיקה בין תיאוריה ומעשה
 4. שילוב בין למידה בתהליך מתמשך לקראת הפקת תוצר לבין למידה ממוקדת ביחידת לימוד קצרה
 5. שילוב של דרכי הערכה מגוונות לאורך כל תהליך הלמידה

הישגים מצופים ודרכי הערכה

הגדרת ההישגים המצופים ודרכי ההערכה במסגרת לימודי התאטרון בבתי הספר היסודיים וחטיבות הביניים היא פועל יוצא מבניית תהליכי ההוראה/למידה ומידת ההטמעה של גופי הידע שאליהם נחשפים התלמידים. ההערכה, הנושאת אופי מעצב, באה לידי ביטוי באמצעות הערכת התלמיד את עצמו, שתיעשה באופן יחסי להתקדמותו האישית; הערכת עמיתים, שתיעשה על ידי תלמידי הכיתה האחרים; והערכת המורה. תוצר הלמידה, בצורת אירוע תאטרוני, מזמן גם משוב מקהל רחב ומגוון כגון קהילת בית הספר, ההורים, וקהל מזדמן.

בחירת ההישגים המצופים וההערכה ייעשו משלוש נקודות ראייה עיקריות:

* ידע

* מיומנויות חקר וביצוע

* ביצוע והרגלי עבודה.

דרכי הערכה בתחום הידע:

- שיח ודיון
- מצגות
- מבחנים
- עבודות חקר
- למידה מבוססת פרויקטים
- דוחות צפייה
- דף עמדה בנושא אפיון ועיצוב דמות
- יומן תיעודי ורפלקטיבי
- תלקיט

דרכי הערכה של מיומנויות חקר וביצוע:

- הצגת דיאלוגים ומונולוגים
- בניית מקט / ציור תפאורה
- עבודת חקר
- תכנון מופע והצגתו
- כתיבה ועיבוד סצנה
- עיבוד טקסט ספרותי לטקסט דרמטי
- ליטוש ודיוק בעבודת השחקן
- שכלול היכולת הפיסית והקולית
- יישום מושגים תאורטיים בתוצר הבימתי

דרכי הערכה של הרגלי למידה ועבודה:

- מידת ההשתתפות בכיתה
- התנהלות בשיעורים ובתהליך הפקה
- מידת המחויבות לקבוצה והיכולת לעבוד עם פרטנר
- מידת הכבוד ליוצרים וליצירה האמנותית

מבנה התכנית

כל אחד מפרקי תכנית לימודים זו כולל מבוא קצר, פירוט מטרות הלמידה וההישגים המצופים מהתלמידים, וכן הצעות לדרכי הוראה והערכה בהלימה לגילם.

פרקי התכנית:

1. מהו תאטרון – העוסק בהבהרת ייחודו של המדיום
2. שפת התאטרון – המחולק לרכיבים דרמטיים ולרכיבים בימתיים
3. צפייה בהצגות – הכולל הכנה לצפייה ועיבוד חווית הצפייה
4. תוכן ופרשנות – העוסק בניתוח פרשני וביקורתי של טקסט דרמטי וטקסט בימתי
5. טקסט וקונטקסט – המתייחס להקשרים של היצירה בנוגע למקום וזמן היווצרותה ולהקשריה התרבותיים והחברתיים
6. סוגי תאטרון
7. תאטרון ותחומי דעת אחרים

נספחים:

רשימת מקורות
ביבליוגרפיה למורה

פרק ראשון: מהו תאטרון

נקודת המוצא להכרת התאטרון מושתתת על הגדרתו כמדיום אמנותי, שרכיביו הבסיסיים הם שחקן, דמות וצופה. הלמידה תיעשה באמצעות הדגשת המאפיינים המייחדים את התאטרון והמבדילים אותו מחיי היומיום וכן מסוגי מדיום אמנותיים אחרים ומחיי היומיום.

כיתות א'-ג'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יכיר את המדיום התאטרוני
- התלמיד ידע להבחין בין תאטרון לבין מצבים שונים בחיי היומיום

הצעות לדרכי הוראה:

- עריכת רשימת מאפיינים של הצגת תאטרון (שחקן, קהל, תפאורה, תלבושות וכו'), והשוואתם למאפיינים של תחומי אמנות אחרים (אמנות פלסטית, מחול ומוסיקה).
- התבוננות בקטעי סרטים מסוגים שונים (סרט אנימציה, סרט דרמטי, סרט טבע) והשוואתם להצגות תאטרון. לרשימת מקורות חצו כאן

כיתות ד'-ו'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יכיר את המדיום התאטרוני
- התלמיד ידע להבחין בין תאטרון ומופע לבין תחומי אמנות אחרים

הצעות לדרכי הוראה:

- צפייה בסצנה מצולמת של הצגת תאטרון ובסצנה מסרט על מנת לאתר את ההבדלים בין שפת התאטרון לשפת הקולנוע וזאת בהתייחס לנושאים: חלל, זמן, משחק וכו'.
- בחינת ההבדלים בין מאפייני התאטרון למאפייני האמנות הפלסטית באמצעות ביצוע סצנות בהשראת תמונות ופסלים, כתיבת דיאלוגים קצרים והצגתם ברוח התמונות והפסלים

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יכיר את המושג "מוסכמה" ואת תפקידו במסגרת יצירה תאטרונית
- התלמיד ידע כיצד לשלב אמנויות שונות בתוך יצירה תאטרונית
- התלמיד יתרגל מיומנויות חשיבה מסדר גבוה (השוואה, מיון, יצירת הקשרים וכו')

הצעות לדרכי הוראה:

- עריכת רשימה של מוסכמות תאטרון מוכרות.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף אמנויות
הפיקוח על הוראת התאטרון

- צפייה בהצגות תאטרון מצולמות ובסרטים על-פי מחזות ואיתור ההבדלים בעיבוד, בעיצוב הדמויות, במשחק ובעיצוב החזותי. לרשימת מקורות לחצו כאן
- ביצוע קטע תאטרוני המשלב לפחות שני תחומי אמנות שונים, כגון מוסיקה, מחול, צילום וכו'.

פרק שני: שפת התאטרון

לימודי שפת התאטרון מחולקים כאן לשני חלקים עיקריים: האחד עוסק ברכיבים הבימתיים של היצירה התאטרונית ואילו השני עוסק ברכיביה הדרמטיים. הקניית אוצר המילים הרלוונטי והבנת משמעותן מוצבות במוקד פרק זה.

א. רכיבים בימתיים

הכרת הרכיבים הבימתיים נועדה להבהיר את ייחודו של התאטרון כמדיום אמנותי. מטרתה, לתרום להבנת דרכי העבודה בתהליך המוביל להתהוות ההצגה. בסעיף זה כלולים הנושאים הבאים: חלל, תפאורה ואביזרי במה, תלבושות, תאורה, מוסיקה ואפקטים קוליים.

1. חלל

הקניית מושג זה תושתת על מאפייני החלל הבימתי וצורתיו האפשריות בהשוואה לחללים יומיומיים. תשומת לב מיוחדת תופנה להשפעת צורת החלל הבימתי על התנהלות השחקנים ועל יחסי קהל-במה.

כיתות א'-ג'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע להבחין בין חלל תאטרוני לחללים יומיומיים
- התלמיד יבין את ההשפעה של צורת החלל על התנהלות השחקנים
- התלמיד יבין את השפעת צורת החלל על יחסי במה-קהל

הצעות לדרכי הוראה:

- סימון אזורי משחק באמצעות אביזרים או ציור על הרצפה.
- משחק ים-יבשה (כמייצג את מוסכמת החלל ויחסי במה-קהל).
- סימון אזורי משחק על-ידי הושבת תלמידי הכיתה (הקהל) וביצוע סצנות קצרות תוך בחינת מערכת היחסים במה-קהל. אפשר לבצע את הסצנות בסוגי חלל שונים כגון: חצר, על שולחן או מתחתיו וכו'. המטרה היא להדגים את האופן שבו חלל משנה את ה"במה".

כיתות ד'-ו'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יבין את משמעותם של מושגים בימתיים כגון upstage, downstage, קלעים, קוליסה, צוג, מסך, "רגליים" וכו'
- התלמיד יכיר סוגי במה שונים כגון במה פרונטאלית, זירה, מסלול, במה פורצת, במה מפוצלת וכו'

הצעות לדרכי הוראה:

- סימון גבולות הבמה על הרצפה (באמצעות גיר או נייר דבק) וכתיבת שמות חלקיה השונים.
- ביצוע תרגילי כניסה לחלל דרמטי.
- תרגול כניסות ויציאות
- איתור חללים שיכולים להתאים להצגה/מופע בבית הספר ואפיונם בהתאם לסוגי החללים שנלמדו.
- יציאה לסיור לימודי בתאטרון מקצועי.

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יכיר סוגי חלל שונים כגון במת פרוסצניום, קופסה שחורה וכו', ועם סוגי חלל שהיו בשימוש בעבר בתאטרון היווני, בתאטרון ימי הביניים ובתאטרון האליזבתני להרחבה לחצו כאן
- התלמיד ידע להתאים סצנה לחלל נתון להשלמה בהיבט ביצועי יסודות המשחק לחצו כאן
- התלמיד יכיר את המושג "חוצבמה" ו משמעויותיו הדרמטורגיות
- התלמיד יכיר חללי מופע אלטרנטיביים כגון: מחסנים, רחוב, אוטובוס וכו' וכן מופעים תלויי מקום להרחבה לחצו כאן

הצעות לדרכי הוראה:

- הכנת פוסטר ובו ציר זמן המראה את התפתחות התאטרון. ליד כל תקופה יודבקו תמונה/שרטוט של החלל המתאים. הפוסטר ייתלה בכיתה הלימוד. בשלב שני, ניתן להוסיף לפוסטר תמונות של תלבושות.
- עבודה בקבוצות: עריכת עבודות חקר על סוגי חלל תאטרון לאורך ההיסטוריה והכנת מצגת הכוללת הגדרות, הסברים ותמונות. מומלץ להציג את התוצרים בכיתה.
- ביצוע סצנה בחלל לא שגרתי.
- ביצוע קטע דרמטי שמתקשר עם החוצבמה באמצעות שיח, קולות, תאורה וכו'.

2. תפאורה, אביזרי במה ועיצוב תפאורה

ההיבט המושגי

התפאורה תוגדר על בסיס תפקידה כמאפיינת מקום, זמן, מעמד, תקופה וסגנון, על סוגיה השונים: תפאורה תלת-ממדית (המורכבת מרהיטים ואביזרים), תפאורה דו-ממדית (הנוצרת באמצעות ציור רקע) ותפאורה דמיונית (המתהווה באמצעות טקסט, תנועה ומחוות). תצוין גם תרומתם של אביזרי הבמה לאפיונים אלו.

כיתות א'-ג'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יבין את משמעות המושג "מקום"
 - התלמיד ידע מה חלקם של התפאורה והאביזרים באפיון מקום
- הצעות לדרכי הוראה:**
- ביצוע תמונות בימתיות באמצעות חפצים, אביזרים ופרטי רהוט זמינים, על פי סיפור, שיר או קטע ממחזה. אפשר להגביל את התרגיל לשימוש בחפץ/אביזר/רהיט אחד.
 - תלמיד אחד ייצור מקום באמצעות פעולה או מחווה וכל תלמיד שמצטרף יבצע פעולה נוספת, התואמת את המקום שסומן על ידי התלמיד הראשון.
 - הדגמת שימושים שונים בחפץ אחד: כל תלמיד בתורו יעשה שימוש באותו חפץ.
 - התבוננות בתמונות של תפאורות בניסיון לגלות את מקום ההתרחשות. **להרחבה לחצו כאן**

כיתות ד'-ו'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע מה חלקם של התפאורה והאביזרי הבמה באפיון המקום ומעמד הדמויות ובסימון התקופה וזמן ההתרחשות
 - התלמיד ידע להבחין בין תפאורה קבועה לתפאורה משתנה
 - התלמיד ידע להבחין בין תפאורה דו-ממדית מצוירת, תפאורה תלת-ממדית שמייצגת מקום אמיתי ותפאורה דמיונית בחלל ריק
 - התלמיד יכיר את מוסכמת "הקיר הרביעי"
- הצעות לדרכי הוראה:**
- צפייה בקטעי וידיאו מהצגות עם תפאורות מסוגים שונים, תיאור מרכיביה ומאפייני המקום והזמן לרשימת מקורות לחצו כאן
 - ציור תרשים של פרטי תפאורה על-פי סיפור, שיר או קטע ממחזה.
 - תרגול בשימוש ב"קיר הרביעי" ושבירתו.

- עבודה בקבוצות: הכנת הצעות שונות לתפאורה על פי סיפור או מחזה.

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יבין את הזיקה בין התפאורה לסגנון ההצגה להשלמה בה הביצועי – סוגי הצגות לחצו כאן
- התלמיד יכיר סוגים של תפאורות, כגון תפאורה סימבולית, ריאליסטית, מינימליסטית, תפאורה באמצעות שימוש במדיה, תפאורה טרנספורמטיבית שמרכיביה משנים את ייעודם וכו'
- התלמיד יבין את הזיקה בין סוגי התפאורה לצורת החלל ולמבנה התאטרון
- התלמיד ידע לפענח את הוראות המחזאי המתייחסות לעיצוב התפאורה להשלמה בהיבט הביצועי – עיצוב תפאורה לחצו כאן
- התלמיד ידע לנתח רכיבי תפאורה ולפענח את המידע שהתפאורה מספקת על המעמד החברתי של הדמויות ועל התקופה, ועל המקום וזמן ההתרחשות להשלמה בהיבט המושגי – צפייה בהצגות לחצו כאן
- התלמיד יוכל לפענח את משמעות הסמלים והסמליות בתפאורה להשלמה בהיבט המושגי – טקסט וקונטקסט לחצו כאן

הצעות לדרכי הוראה:

- עבודה בקבוצות: הכנת עבודת חקר על סגנונות תפאורה, הכוללת מקורות היסטוריים, הקשרים לסוג החלל ומבנה התאטרון, ואזכור הפקות שנעשו בסוג/סגנון התפאורה הנחקר. ניתן להוסיף תמונות לציר הזמן. להשלמה בהיבט המושגי – חלל לחצו כאן
- כל תלמיד יבחר תקופה ויכין קולאז' של אביזרים ורהיטים מהתקופה.
- פענוח של הוראות המחזאי ביחס לתפאורה במחזות הנלמדים בכיתה, ושרטוט של תרשים הבמה, הכולל כניסות, חלונות ומיקום פרטי התפאורה. לרשימת מקורות לחצו כאן
- צפייה בהצגות ו/או בתמונות מתוכן ובחינת מאפייני התפאורה. מומלץ על התבוננות בתמונות מתוך הצגות של מחזות מוכרים כדי לעמוד על הבחירות של הבמאי ועל תפיסתו.

ההיבט הביצועי

התלמידים ייחשפו לתחומי אחריותו של מעצב התפאורה כחלק מצוות היוצרים וכאמן עצמאי. כמו כן, הם ייחשפו לתהליכי קבלת החלטות המתחייבים מהעברת רעיון מופשט לייצוג בימתי על בסיס נושא נתון. הם יתוודעו למקורות ההשראה העומדים מאחורי הבחירות האמנותיות של המעצב, לסוגי החומרים שבהם החליט להשתמש ולמשקלם של צבעים וצורות בקביעת משמעות ההצגה. להשלמה בהיבט המושגי לחצו כאן

כיתות א'-ג'

מטרות והישגים מצופים :

- התלמיד ידע מה תפקיד התפאורה כיוצרת "מקום"
- התלמיד יבין את הקשר בין מיקום פרטי התפאורה לבין תנועת השחקנים בחלל
- התלמיד ידע להעפיל את דמיונו תוך שימוש בחפצים

הצעות לדרכי הוראה:

- ציור פלקטים גדולים כרקע להתרחשות עלילתית, כגון יער, חוף ים, שמיים וכו', בעקבות קריאת סיפור, שיר או מחזה.
- סימון אזורי משחק הכוללים כניסות ויציאות וכן סימון מיקומם של פרטי ריהוט ואביזרים בעקבות קריאת סיפור, שיר או מחזה. התלמידים ינועו בחלל לפי הסימונים והצופים ישמיעו מחיאת כף אחת בכל פעם שמישהו דורך במקום "אסור" (אפשר להגביל את מספר הניסיונות).
- אלתור סצנות קצרות תוך שימוש בחפצים שונים שלא על-פי הוראתם, כגון קובייה שהופכת לסירה, מטאטא למשוט, חולצה למפרש וכו'.

כיתות ד'-ו'

מטרות והישגים מצופים :

- התלמיד יכיר את תפקידיו של מעצב התפאורה
- התלמיד ידע להפעיל את כושר היצירתית שלו בעיצוב פרטי התפאורה

הצעות לדרכי הוראה:

- דיון על תפקיד מעצב התפאורה, על השיקולים המנחים אותו בעיצוב התפאורה ועל שלבי עבודתו. מומלץ להזמין מעצב מקצועי שיספר על עבודתו ויראה דוגמאות.
- עיצוב תפאורה מחומרים זמינים על פי המתואר בסיפור, שיר או מחזה.

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים :

- התלמיד ידע להשתמש ב"מקט" בתהליך תכנון תפאורה
- התלמיד ידע לגייס צבעוניות, סוגי חומר וטקסטורה לתפיסת העיצוב
- התלמיד יכיר את משמעות המושג "דימוי" בעיצוב התפאורה
- התלמיד יהיה מודע להשפעת העיצוב על בניית המיזנסצנה

הצעות לדרכי הוראה:

- יישום הוראות המחזאי בתכנון תפאורה – *breakdown*
- בניית מקט תלת מימדי של החדר הפרטי של כל תלמיד באמצעות חומרים זמינים, כגון בובות, רהיטי צעצוע, חתיכות בדים וכו'.
- עיצוב תפאורה לתמונה ממחזה על-פי הוראות המחזאי, תוך שימוש במקט, ציור או שרטוט.
- הכנת "לוח השראה" לעיצוב תפאורה, הכולל צבעוניות, סוגי בדים, טקסטורות, תמונות וכו'. בהמשך ניתן להוסיף ללוח ההשראה גם רעיונות לעיצוב התלבושות.

- עבודה בקבוצות: עיצוב של תפאורות שונות לאותה סצנה לצורך בחינת ההשפעה של פרטי התפאורה על תנועת השחקנים על הבמה, על המיונסצנה ועל האינטראקציה בין הדמויות.

3. תלבושות ועיצוב תלבושות

ההיבט המושגי

במוקד הלמידה תוצב תרומת התלבושות לאפיון הדמויות, הגדרת המקום, ציון הזמן, קביעת התקופה ההיסטורית ובחירת הסגנון. יושם דגש על ההבחנה בין תפקוד התלבושות בהצגת תאטרון לבין תפקידי הבגדים בחיי היומיום.

כיתות א'-ג'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע להבחין בין תלבושת של דמות לבין בגד יומיומי ולבין תחפושת
- התלמיד יבין את הקשר בין מאפייני התלבושת לעיצוב הדמות

הצעות לדרכי הוראה:

- התבוננות בדמויות מתוך סרטים והצגות ופענוח אפיון על-פי התלבושת. לרשימת מקורות לחצו כאן
- הכנת תלבושות מתוך ארגון תלבושות ובדים ועריכת "תצוגת אופנה" של דמויות. התלמידים יצינו את זהות הדמות שבתוך התלבושת וידגימו כיצד היא נעה ומתנהגת.
- ביצוע המשחק "מי האיש מתחת לכובע" כל ילד יביא כובע מהבית. המורה יפזר את הכובעים בחדר והתלמידים יתהלכו בין הכובעים. למשמע מחיאת כף, כל תלמיד ייקח את הכובע הקרוב ביותר אליו, יחבוש אותו ויגלם דמות בהשראתו. ניתן גם להוסיף מילה או משפט מאפייין ולפתח את המעמד למפגשים קצרים בין הדמויות. במקום מחיאת כף, אפשר להשתמש במוסיקה.
- אפיון דמות באמצעות אביזר כגון חרב, שרביט, שק קמח וכו'.

כיתות ד'-ו'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יבין את הקשר בין עיצוב תלבושת לבין מאפייני תקופה היסטורית ומקומות גיאוגרפיים
- התלמיד יבין את הקשר בין אפיון התלבושת ועיצוב הדמות (מעמד, מגדר, אופי, גיל, מקצוע)

הצעות לדרכי הוראה:

- הכנת פוסטר ובו ציר זמן היסטורי והדבקת תמונות של תלבושות אופייניות לתקופות מובחנות. להשלמה בהיבט המושגי – לחצו כאן (לינק לתרגיל זהה בסעיף חלל ותפאורה)

- הכנת מפת עולם והדבקת תלבושות אופייניות למקומות שונים. להשלמה לתחומי דעת שונים בהיבט הביצועי לחצו כאן
- התבוננות בתמונות של דמויות מתוך הצגות ופענוח אפיון על-פי התלבושות.
- צפייה בסרטים ריאליסטיים ולא ריאליסטיים (למשל מדע בדיוני) ובחינת ההבדלים בין התלבושות והשפעתן על עיצוב הדמויות. לרשימת מקורות לחצו כאן

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- הבחנה בין תלבושת תקופתית לתלבושת על-זמנית
- התלמיד ידע לפנח את סגנון המחזה על-פי התלבושות
- התלמיד יבין את הקשר בין תפיסת הבימוי ועיצוב התלבושות

הצעות לדרכי הוראה:

- עבודה בקבוצות: עריכת עבודת חקר על תולדות התלבושות בתאטרון. כל קבוצה תחקור תקופה אחרת ותציג אותה בפני הכיתה. ניתן להדגים באמצעות מצגות, מסע בתוך תערוכת תמונות וכו'.
- הכנת תלבושות באמצעים שונים (עיתונים, נייר דבק, בדים, בקבוקי פלסטיק וכו') וארגון "תצוגת אופנה". כל קבוצה תלביש ותאפר "דוגמן" אחד. ניתן להזמין את תלמידי בית הספר לצפות בתצוגה.
- צפייה בסרטי וידאו או בתמונות של שתי הצגות שנעשו על פי אותו מחזה, האחת תקופתית והשנייה על-זמנית. התלמידים יעמדו על ההבדל בעיצוב התלבושות והשפעתן על הפרשנות. לרשימת מקורות לחצו כאן.
- איסוף תמונות של דמויות עם תלבושות לא ריאליסטיות. כל תלמיד ינמק את בחירתו בתמונה ויסיק ממנה על אפיוני הדמות וסגנון ההצגה. ניתן גם לשחזר את התלבושת ולאלתר מונולוג או סצנה קצרה.

ההיבט הביצועי

התלמידים ייחשפו אל תחומי אחריותו של מעצב התלבושות כחלק מצוות היוצרים וכאמן עצמאי. הם ייחשפו למקורות השראה ולמאגרי מידע המובילים לבחירת התלבושות ולעיצובן. דגש מיוחד יושם על תרומת התלבושות לאפיון הדמות וזהותה. להשלמה בהיבט המושגי לחצו כאן

כיתות א'-ג'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יכיר את הקשר בין התלבושות לאפיון הדמויות
- התלמיד יכיר את הקשר בין סגנון התלבושת לבין מרקמים שונים של בד וחומר
- התלמיד ידע להפעיל את דמיונו ולהשתמש באביזרים שונים כחלקי תלבושת

הצעות לדרכי הוראה:

- עיצוב תלבושות לאחר קריאת סיפור, שיר או מחזה תוך שימוש בדגם אחיד של בובות מודל, פיסות בדים וגזרי נייר.
- איסוף חומרים להכנת תלבושות והדבקתם על בריסטול גדול. התלמידים והמורה ידונו על הקשר בין סוג החומר לאפיון הדמות.
- איסוף של פרטי לבוש ואביזרים בארגז גדול כך שיהיו זמינים בשיעורי המשחק.
- יצירת תלבושות באמצעות חפצים (לדוגמא: סיר שהופך לקסדה) ושילובם באלתור סצנות.

כיתות ד'-ו'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יכיר את תפקידיו של מעצב התלבושות
- התלמיד יבין את תהליכי העבודה בתחום עיצוב התלבושות
- התלמיד ידע לעצב תלבושות מחומרים שונים

הצעות לדרכי הוראה:

- שיח על תפקידי מעצב התלבושות, השיקולים המנחים את עיצוב התלבושות להצגה, אפיון דמויות באמצעות התלבושות ו שלבי העבודה. מומלץ להזמין מעצב מקצועי שיספר על עבודתו ויראה דוגמאות.
- יצירת תלבושת מבגדים ומחומרים שונים עבור דמות בדיונית מתוך סיפור או מחזה.

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע לפנח את הוראות המחזאי בעיצוב התלבושות – breakdown
- התלמיד יבין את הקשר בין הצבעוניות, סוגי החומר והטקסטורה של התלבושות לבין רכיבים בימתיים אחרים
- התלמיד יבין את הקשר בין עיצוב התלבושות ותנועת השחקן

הצעות לדרכי הוראה:

- הכנת לוח השראה הכולל צבעוניות, סוגי בדים, טקסטורות, תמונות וכו'.
- עיצוב תלבושת לדמות ממחזה שנלמד בכיתה; איתור ההתייחסויות לתלבושת בהוראות המחזאי, אמירות הדמויות על עצמן ועל אחרים; ובחינת השפעתה על האפיון הפיסי ועל התנהלותה של הדמות על הבמה. לרשימת מקורות לחצו כאן
- ארגון מחסן תלבושות מקוטלג ושמירה על ניקיונו.

4. תאורה ועיצוב תאורה

ההיבט המושגי

תפקידי התאורה בהצגה יילמדו על בסיס תרומתה לתיחום אזורי המשחק, ליצירת אווירה ולאפיון מקום וזמן ההתרחשות. לימודי התאורה יחלו בכיתות ז'.

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יכיר את תפקידיה האמנותיים של התאורה בתאטרון
- התלמיד יבין את השימוש בתאורה כאמצעי למיקוד תשומת לב הצופים (יצירת פוקוס)
- התלמיד יכיר אמצעי תאורה שונים ודרכי השימוש בהם
- התלמיד ידע את השינויים שחלו בתפקידי התאורה ואופני השימוש בה במהלך ההיסטוריה של התאטרון
- התלמיד יבין את יחסי הגומלין בין תפאורה, תלבושות ותאורה
- התלמיד יכיר סוגי תאטרון שבמרכזם שימושים שונים בתאורה (לטרנה מגיקה, תאטרון צלליות וכו') להרחבה לחצו כאן

הצעות לדרכי הוראה:

- הרכבת רשימה של סוגי תאורה המאפיינת אווירה (אווירת פחד, קור, קדרות, שמחה, רומנטיקה, מסתורין, דרמטיות, מלחמתיות וכו')
- בחירת סצנה מתוך מחזה והעלאת רעיונות לגבי סוג התאורה המתאים לה. במידת האפשר התלמידים גם ישחקו את הסצנה פעם באור רגיל ופעם בתוספת תאורה ויעמדו על האפקט השונה עבור השחקנים ועבור הקהל.
- עבודה בקבוצות: הכנת עבודות חקר על תולדות התאורה בתאטרון. כל קבוצה תחקור תקופה אחרת להשלמה בהיבט המושגי לתרגילים דומים לחצו כאן
- ניתוח התאורה לאחר צפייה בהצגה. להשלמה בהיבט המושגי – פרק צפייה לחצו כאן
- אילתור סצנה שבה פנס משחק תפקיד באינטראקציה עם דמות.

ההיבט הביצועי

התלמידים ילמדו את תחומי אחריותו של מעצב התאורה כחלק מצוות היוצרים וכאמן עצמאי. הם ייחשפו לתפקידיה של התאורה בהעברת מידע על מקום וזמן ההתרחשות וביצירת אווירה בהלימה למצב שמתואר בעלילה. לימודי עיצוב התאורה יחלו בכיתה ד'. להשלמה בהיבט המושגי לחצו כאן

כיתות ד'-ו'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יכיר שימושים זמינים ופשוטים של אמצעי תאורה
- התלמיד ידע את משמעותם של המושגים "black-out", "fade-in", "fade-out"

הצעות לדרכי הוראה:

- עיצוב תאורה לסצנה ממוחזר באמצעים פשוטים וזמינים כגון מנורות, פנסים בגדלים שונים, נרות וכו'.
- הדגמת ההבדל בין בלק-אאוט לפייד באמצעות פנס או מנורה המחוברים לדימר.

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יבין את תפקידיו של מעצב התאורה
- התלמיד יבין את היחס בין צבע לתאורה בתהליך העיצוב החזותי
- התלמיד ידע לבנות תכנית תאורה למחזה - breakdown

הצעות לדרכי הוראה:

- המורה או תאורן מקצועי ישוחחו עם התלמידים על תפקידו של מעצב התאורה, על פנסי תאטרון מקצועיים ועל העקרונות הבסיסיים בתכנון ותפעול התאורה (היכרות עם מחשב תאורה, לוח דימרים ולוח פיקוד)
- המורה ידגים את השפעות הפילטרים בצבעים שונים על צבע התאורה ועל יחסי הגומלין בינם לבין בדים בצבעים שונים.
- עבודה בקבוצות: עריכת תכנית תאורה לסצנות ממוחזר – breakdown.

5. מוסיקה ואפקטים קוליים

הלמידה תיעשה על בסיס תרומתה של מערכת הסימנים הצלילית להצגה, בעיקר באשר לכינון האווירה והכוונת התגובה הרגשית של הצופים. מעבר לשימוש במוסיקה כליווי לשירה או תנועה, יושם דגש על תרומתה לציון מעברים של זמן, מקום ונושא; לתמיכה בפעולה הדרמטית וברצף העלילתי; ולהארת ההתרחשות בדרך של חיזוק ושיתוף פעולה או, לחלופין, בדרך אירונית.

כיתות א'-ג'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע להבחין בין מוסיקה ואפקטים קוליים
- התלמיד יבין את הקשר בין הבחירות המוסיקליות לבין יצירת מצב רוח ואווירה

הצעות לדרכי הוראה:

- האזנה לקטעי מוסיקה שונים וזיהו מצב הרוח שהם יוצרים. התלמידים יכולים גם לנוע בחלל לפי קצב המוסיקה ובהתאמה למצב הרוח.
- הפקת אפקטים בעזרת קולות, תנועה וחומרים שונים.
- בניית כלי נגינה מחומרים שונים והרכבת תזמורת קטנה.

כיתות ד'-ו'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יכיר את תפקידי המוסיקה בתאטרון
 - התלמיד ידע להבחין בין מוסיקה כלית, אפקטים ושירה
- הצעות לדרכי הוראה:**
- בחירת קטעים מוסיקליים בעלי אופי שונה ואלתור סצנות בהשראתם.
 - צפייה בהצגה ובחינת התפקיד שהמוסיקה ממלאה בה. להשלמה בהיבט המושגי – בפרק צפייה לחצו כאן

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יכיר סוגי מוסיקה שונים ודרכי השימוש בהם לרשימת מקורות לחצו כאן
- התלמיד יכיר את מאפייני המחזמר בהשוואה לתאטרון המוסיקלי להשלמה בהיבט הביצועי סוגי תאטרון לחצו כאן
- התלמיד ידע להשתמש באמצעים דיגיטאליים ליצירת מוסיקה

הצעות לדרכי הוראה:

- השמעת שני קטעים מוסיקליים שונים באופיים.
- צפייה בקטעים מתוך מחזות זמר מתקופות שונות.
- בחינת ההבדל בין תאטרון מוסיקלי ומוסיקה בתאטרון. – לינק לסוגי תאטרון
- ארגון מאגר של אפקטים קוליים באמצעות הקלטה ו/או מחיפוש באינטרנט.

ב. רכיבים דרמטיים

למידת מושגי היסוד של הדרמה – עלילה, נושא וקונפליקט, דמות, מקום וזמן, שיח ושפה – תושבת על הבהרת המאפיינים המייחדים אותם והדגשת ההבדלים בין נרטיב סיפורי לבין נרטיב דרמטי.

1. עלילה

הקניית מושג זה תיעשה בעיקר על בסיס ההבחנה בין עלילה דרמטית לבין סיפור ולבין אירוע שהתרחש במציאות. תשומת לב מיוחדת תופנה להבדל בין מבנה העלילה בסיפור ובמחזה.

כיתות א'-ג'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע את מבנה העלילה (ההתחלה, האמצע והסוף)
- התלמיד ידע להבחין בין עלילה בדיונית לבין מקרה שקרה במציאות
- התלמיד ידע להבחין בין עלילה בסיפור לבין עלילה דרמטית

הצעות לדרכי הוראה:

- בניית סיפור קצר עם התחלה, אמצע וסוף על פי תמונות שיוצגו על ידי המורה. הסיפור יכלול תיאור של מקום וזמן ההתרחשות ופירוט הדמויות.
- בחירת חמש תמונות והמחזות סיפור המבוסס עליהן.
- מציאת סוף מתאים לסיפור שיוצג על ידי המורה. לרשימת מקורות לחצו כאן

כיתות ד'-ו'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יכיר את אוצר המילים הבסיסי המתייחס למבנה העלילה הדרמטית: מערכות ותמונות, אקספוזיציה, הסתבכות, שיא דרמטי, נקודת מפנה, התרה ופתרון
- התלמיד יבין את הקשר בין סיבה ותוצאה במהלך העלילתי

הצעות לדרכי הוראה:

- ניתוח מרכיבי העלילה במחזות שייקראו בכיתה. לרשימת מקורות לחצו כאן
- ביצוע תמונות בימתיות סטטיות, המייצגות את שלביה השונים של עלילה נתונה.
- עבודה בקבוצות: המצאת סיפור קצר תוך ציון הנקודות העיקריות בעלילה: אקספוזיציה, הסתבכות, שיא דרמטי, נקודת מפנה, התרה ופתרון.

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע את אוצר המילים המתייחס למבנה העלילה הדרמטית: פרולוג, אפילוג, שלוש האחדויות, מעכבי ומקדמי עלילה, עלילות משנה ואירוניה דרמטית
- התלמיד ידע להבחין בין עלילה קומית לעלילה טרגית (החל מכיתה ח')
- התלמיד ידע להבחין בין עלילה ליניארית ועלילה מקוטעת

- התלמיד ידע להבחין בין סוגי עלילות בהתאם לסגנונות בתאטרון להשלמה בהיבט הביצוע סוגי תאטרון לחצו כאן

הצעות לדרכי הוראה:

- ניתוח מרכיבי העלילה במחזות שייקראו בכיתה. לרשימת מקורות לחצו כאן
- ביצוע סצנות דרמטיות על בסיס סיפור קצר. לרשימת מקורות לחצו כאן
- עריכת טבלת השוואה בין מאפייניה של עלילה טרגית לבין מאפייניה של עלילה קומית.
- השוואה בין מאפייני העלילה במחזות מסוגים שונים.

2. נושא וקונפליקט

הקניית מושגים אלו תיעשה באמצעות ההשוואה בין משמעותם בתאטרון לבין דרכי השימוש בהם במציאות.

כיתות א'-ג'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע לאתר את הנושא בסיפור, שיר או מחזה
- התלמיד ידע לאתר את הבעיה המרכזית (בכיתות א' וב') או הקונפליקט (בכיתה ג') בסיפור, שיר או מחזה

הצעות לדרכי הוראה:

- איתור הנושא בסיפור נתון.
- תיאור הקונפליקט בסיפור בדיוני והשוואתו לקונפליקטים דומים בחיי היומיום. ניתן להציע פתרונות אפשריים.

כיתות ד'-ו'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יכיר את המושג "קונפליקט" וידע לאתר אותו במחזה ובהצגה
- התלמיד יבחין בין סוגי קונפליקט שונים: קונפליקט פנימי וקונפליקט "אני-אתה"
- התלמיד ידע לאתר את נושא העלילה הדרמטית במחזה ובהצגה לרשימת מקורות לחצו כאן

הצעות לדרכי הוראה:

- אלתור סצנות על בסיס קונפליקט נתון וכתובת דיאלוג המציע פתרון. ניתן להשתמש בקונפליקטים העולים מחיי התלמידים ואפילו באלה שצפים תוך כדי עבודה משותפת.
- כתיבת מונולוג סביב קונפליקט נתון.
- עריכת השוואה בין קונפליקט פנימי לקונפליקט "אני-אתה".
- עריכת רשימה של קונפליקטים שהתלמידים נתקלים בהם.

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יבחין בין סוגי קונפליקטים: קונפליקט יחיד-חברה, קונפליקט יחיד-גורל, קונפליקט מוסרי
 - התלמיד יבין את הקשר בין רצון של דמות, מכשול וקונפליקט
 - התלמיד יבחין בין נושאים לוקליים (מקומיים) ונושאים אוניברסאליים (כלל עולמיים)
- הצעות לדרכי הוראה:**
- עריכת דיון על קונפליקט של יחיד מול חברה תוך אזכור דוגמאות ממחזה או מהמציאות.
 - איסוף ידיעות וכתבות בעיתונות היומית המעלות שאלות מוסריות (אפשר בהשראת מחזה שנלמד), וסיווג לנושאים אוניברסאליים או לוקליים.
 - ניתוח קונפליקטים במחזה וביצוע סצנות בהשראתם. לרשימת מקורות לחצו כאן
 - הגדרת הקונפליקט במחזה ועריכת דיון על מטרת הדמויות, הרצון והמכשול.

3. מקום וזמן

רכיבים אלו יילמדו על בסיס תרומתם לאפיון העלילה ולחשיפת נסיבות התרחשותה: תקופה היסטורית, עונת השנה, שעת היום וכו'. חשוב לציין את השפעתם על עיצוב הרכיבים הבימתיים הרלוונטיים, ובהם תפאורה, אביזרי במה ותלבושות. להשלמה בהיבט הביצועי והחזותי לחצו כאן

כיתות א'-ג'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע לזהות את המקום וזמן ההתרחשות בסיפור או מחזה
 - התלמיד יבין את ההשפעה של נתוני המקום והזמן על העלילה
- הצעות לדרכי הוראה:**
- תלמיד אחד יוצא מהכיתה. שאר התלמידים יוצרים מקום באמצעות פעולות. התלמיד שיצא מזהה את המקום ומצטרף להתרחשות באמצעות פעולה.
 - איתור המקומות, הזמן ועונות השנה בסיפור, שיר או מחזה ובחינת השפעתם על התנהלות הדמויות. לרשימת מקורות לחצו כאן

כיתות ד'-ו'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יכיר את השפעת נתוני המקום והזמן על הסיטואציה הדרמטית ועל יחסי הדמויות
 - התלמיד יכיר את השפעת נתוני המקום והזמן על עבודת השחקן
- הצעות לדרכי הוראה:**

- יצירת סצנה שמתרחשת בזמן, במזג אוויר ובמקום מסוימים. לדוגמא: חברים שלא התראו הרבה זמן מתראים באוטובוס צפוף בשעת צהרים באמצע הקיץ.
- עריכת חידון שבו קבוצת תלמידים מאלתרת מקום ו/או זמן באמצעות פעולות. המנחש נכונה זוכה להזמין חברים לאלתר סצנה חדשה.
- אלתור סצנות במקומות שונים, כגון מוזיאון, בית כנסת, ספרייה, חוף ים וכו'
- אלתור סצנות במקומות שונים המשפיעים על הפיסיות של השחקן, כגון מקומות צרים, גבוהים, נמוכים, אפלים, מאיימים וכו'.
- עבודה עם "טקסט לבן" וקביעת מקום וזמן ההתרחשות.

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יבחין בין מקום קונקרטי לבין כל-מקום
 - התלמיד יבחין בין זמן קונקרטי לבין על-זמניות
 - התלמיד ידע לזהות את המקום והזמן על-פי הרכיבים הבימתיים: תפאורה, תלבושות, תאורה ומוסיקה
 - להשלמה בהיבט הביצועי והחזותי לחצו כאן ולעבודת השחקן להשלמה בהיבט הביצועי עבודת השחקן לחצו כאן
- הצעות לדרכי הוראה:**
- עריכת עבודת חקר על התקופה ההיסטורית שבה נכתב המחזה כרקע להתרחשות העלילתית.
 - הכנת טבלה של המקומות וזמני ההתרחשות במחזה (Breakdown).

4. שפה ושיח

הלמידה תתמקד ברכיבים דרמטיים המתייחסים באופן ישיר לרובד המילולי של המחזה, לרבות ההבחנה בין שפה מילולית לשפה לא-מילולית ובין מילה מתארת למילה מפעילה. חשוב לכלול בלמידה מושגים בסיסיים כגון מונולוג, דיאלוג, פנייה לקהל והיצד (אסייד) וצורות שיח המאפיינות סוגי תאטרון שונים.

כיתות א'-ג'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע להבחין בין מילים מתארות לבין מילים מפעילות
 - התלמיד ידע להבחין בין סוגי טקסט שונים ותפקידיהם (החל מכיתה ג')
- הצעות לדרכי הוראה:**
- המורה מקריא קטע מסיפור. התלמידים מניפים את יד ימין בכל פעם שהמורה מקריא תאור ואת יד שמאל בכל פעם שהוא מקריא פעולה. על אותו עקרון ניתן לשחק "ים-יבשה".

- התלמידים ינועו בחדר לצלילי מוסיקה המעוררת רגש מסוים: מוסיקה שמחה, עצובה, מרגשת וכו'. כשהמוסיקה עוצרת התלמידים נעמדים בפריז ועליהם לציין את הרגש שלפיו התנהלו בחדר. בהמשך, יציינו גם סיבה אפשרית לרגש ויוסיפו משפט המבטא רצון או מכשול. דוגמא: שלב א' – "אני עצוב"; שלב ב' – "רבתי עם החבר שלי"; שלב ג' – "אני רוצה להשלים" או "אני לא יודע איך להשלים".
- המחזות טקסטים שונים כגון מודעות פרסום, מאמר עיתונאי, שיר, ספר טלפונים וכו'. התלמידים יתבקשו לשיר, לדקלם או להגיש אותם כדיאלוגים (החל מכיתה ג').

כיתות ד'-ו'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יבחין בין שפה מילולית לביטוי לא-מילולי
- התלמיד יכיר את המושגים "דיאלוג" ו"מונולוג"
- התלמיד יכיר את המושג "היצד" (אסייד).
- התלמיד ידע לזהות את הכוונה מאחורי המילים (תת-טקסט)

הצעות לדרכי הוראה:

- המצאת סיפור והעברתו פעם באופן מילולי ופעם באמצעות פעולות ומחוות. בפעם השלישית יבוצע שילוב בין המילה לפעולה באופן חסכוני ותמציתי.
- עריכת דיאלוגים מתוך סיפור.
- עריכת מונולוג קצר המתאר את מחשבותיה, כוונותיה ולבטיה של דמות מתוך מחזה. לרשימת מקורות לחצו כאן
- אלתור סצנה. לשמע מחיאת כף, כל דמות בתורה תפנה לקהל ותשתף אותו במחשבותיה (אסייד).
- ביצוע "טקסט לבן" במצבים שונים ומתוך כוונות שונות.

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע להבחין בין משלבים שונים: גבוה, מליצי, פיוטי, נמוך, שפת רחוב, סלנג, עגה וכו'
- התלמיד ידע לאפיין דמות באמצעות השימוש בשפה: סגנון הדיבור, תבניות דיבור ומבטא
- התלמיד יכיר סוגי שיח מתקדמים: נאום, שירים בתוך מחזה, שתיקה, ג'יבריש וכו'

הצעות לדרכי הוראה:

- הכנת טבלה של סוגי משלבים לשוניים מוכרים ומתן דוגמאות לכל אחד מהם. לרשימת מקורות לחצו כאן
- אפיון דמויות במחזה על-פי המשלב הלשוני והשימוש בשפה. להשלמה בהיבט הביצועי עבודת השחקן ועיצוב דמות לחצו כאן
- ניתוח של סוגי השיח במחזה או בהצגה.

5. דמות ומשחק

ההיבט המושגי

הקניית מושג זה תושתת על ההבחנה בין שחקן ודמות ועל ההבדל המהותי בין חבר לכיתה לבין שותף ליצירה (פרטנר). תשומת לב מיוחדת תופנה לקשר ההדוק בין מאפיינייה הפיסיים של הדמות לבין מאפיינייה הרגשיים והשפעתם על מערכות היחסים בין הדמויות. חשוב לדון בפעולות שהדמויות מבצעות באמצעות המושגים "רצון" (מה הדמות רוצה?) ו"מכשול" (מה מונע ממנה לממש את רצונה?).

כיתות א'-ג'

מטרות והישגים מצופים:

- הבחנה התלמיד יבחין בין שחקן לדמות
 - התלמיד ידע לזהות ולתאר את מאפיינייה הפיסיים והרגשיים של הדמות
- הצעות לדרכי הוראה:**
- בחירת דמויות מתוך סיפור או מחזה ומתן תשובה לשאלות באשר לגילן, מינן, מקום מגוריהן וכו'. לרשימת מקורות לחצו כאן
 - איתור הדומה והשונה במשחק דמיוני עם חבר ובמשחק עם שותף ליצירה ועריכת טבלת השוואה בסיוע המורה.

כיתות ד'-ו'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יכיר מערכות היחסים בין הדמויות בסיפור או במחזה
 - התלמיד יכיר את המושגים "רצון" ו"מכשול", ו"פעולה דרמטית"
 - התלמיד יבחין בין מאפיינייה החיצוניים של הדמות (תנועה, מחווה, מימיקה, יציבה, גוון קול, חיתוך דיבור) לבין מאפיינייה הפנימיים (רגש, אמונה, אופי, מניע, רצון, מכשול)
- הצעות לדרכי הוראה:**
- עריכת טבלת מאפיינים חיצוניים ומאפיינים פנימיים של דמות מתוך סיפור או מחזה.
 - הרכבת רשימה של הדמויות בסיפור או מחזה ומיפוי מערכות היחסים והקונפליקטים ביניהן.
 - התמקדות בדמות אחת מתוך סיפור או מחזה ומתן תשובות לשאלות הבאות:
 - מה הדמות רוצה?
 - מה עוצר אותה מלממש את רצונה?
 - אלו פעולות היא עושה על מנת להתגבר על המכשול?
 - האם היא מצליחה?

- האם את/ה מזדהה עם הדמות, ואם כן, במה?
- כתיבת מונולוג המבטא את מחשבותיה, רגשותיה ועמדותיה של דמות מתוך סיפור או מחזה ברגע משמעותי.

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יבין את ההקשר החברתי של הדמות (מגדר, מעמד, מוצא)
- התלמיד ידע להבחין בין דמות בעלת איפיון סטריאוטיפי (כגון נבל, גיבור, נערה וכו') לבין דמות מורכבת (כגון המלט, וילי לומן וכו')
- התלמיד יכיר את ההשפעה של הפעולה הדרמטית על המהלך העלילתי
- התלמיד ידע לזהות את התהליך הדרמטי שהדמות עוברת (התפתחות, שינוי, סטטיות)
- התלמיד ידע לקשור בין התהליך הדרמטי של הדמות לסוג המחזה (טרגי או קומי)
- התלמיד ידע לקשור בין מאפייני הדמות, כפי שהן משתקפות ברצונותיה, לבין פעולותיה

הצעות לדרכי הוראה:

- עבודה בקבוצות: הכנת עבודת חקר על דמות אחת ממחזה שנלמד תוך התייחסות לנקודות הבאות (להשלמה בהיבט הביצועי עבודה על דמות לחצו כאן):
 - מאפיינים חיצוניים, כולל הקשר חברתי
 - מאפיינים פנימיים
 - מערכות יחסים עם הדמויות האחרות
 - רצון ומכשול
 - קונפליקטים
 - פעולות דרמטיות
 - הצלחה / אי הצלחה
 - התפתחות, שינוי, סטטיות
- כתיבת ביוגרפיה (תעודת זהות) של דמות מתוך סיפור או מחזה תוך התייחסות לרקע התקופתי שלה, למעמדה החברתי והכלכלי, ליחסיה עם דמויות אחרות ולמאפייניה השונים. הצגת הביוגרפיה תהיה בצורת מונולוג.
- הצעת ליהוק לתפקידים במחזה בהתחשב בהלימה בין חברי הקבוצה ודרישות המחזה.

ההיבט הביצועי

לימודי המשחק נועדו לרכישת מיומנויות בתחומי התנועה, הקול והמימיקה וכן לפיתוח יכולת התלמידים לעצב דמות על פי נתונים העולים מתוך סיטואציה דרמטית נתונה.

א. יסודות המשחק

מטרות והישגים מצופים (לכל הכיתות):

- התלמיד ידע להביע רעיונות, מחשבות ורגשות באמצעות הביטוי הפיסי, הקולי והמילולי
- התלמיד ידע לשלב בין ההיבט הפיסי, הקולי והמילולי בעבודת משחק
- התלמיד יבין את הקשר בין המרחב הפיסי והתנועתיות כיחיד או כקבוצה
- התלמיד ידע להתרכז ולהתמקד
- התלמיד ידע להקשיב לפרטנר/ים
- התלמיד ישתתף באופן אקטיבי בגיבוש קבוצה (אנסמבל) ובפעילות קבוצתית
- התלמיד יכיר את משמעות המושג "פעולה ותגובה" - "give & take"
- התלמיד יהיה מסוגל להרגיש אמפתיה ותשומת לב כלפי רגשות הזולת (הפרטנר)

הצעות לדרכי הוראה (התרגילים מתאימים לכל גיל):

- ביצוע התרגילים הבאים:
 - מעגלי אנרגיה
 - תרגילי מראה
 - תרגילי מכונה (רצף של תנועה וקול המבוצע כתרגיל חימום, שמטרתו לסייע בחידוד ההקשבה, הריכוז, המיקוד ושיתוף הפעולה בקבוצה. תרגיל זה גם מעודד חשיבה מופשטת המחברת בין הפיסי והרגשי)
 - תרגילי דמיון מודרך במצב מנוחה (שכיבה על הגב) וגם תוך כדי פעולה ותנועה בחלל.
 - תרגילי סיפור בהמשכים

כיתות א'-ג'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע לזהות רגשות, מצבים והלכי רוח המתוארים בסיפור, שיר או מחזה
- התלמיד ידע להגיב לנסיבות ולתנאים בדיוניים נתונים

הצעות לדרכי הוראה:

- יצירת תמונות סטטיות או פסלים המבטאים מצבים, רגשות והלכי רוח בהשראת נושא מסוים, סיפור, שיר או מחזה.
- התלמידים ישבו במעגל וכל אחד יאמר מילה הנקשרת אסוציאטיבית לנושא מסוים או למילה שנאמרה על-ידי קודמו.

כיתות ד'-ו'

מטרה והישגים מצופים:

- התלמיד ידע לזהות קונפליקט בסצנה נתונה

הצעות לפעילות:

- ביצוע סצנות קצרות מתוך אגדות, תוך התייחסות לחמשת הממיי"ם (מקום, זמן (מתי), עלילה (מה), דמויות (מי), מניע) הוספת חמשת הממיי"ם לטקסט לבן.
- הגדרת מצב וקונפליקט בסצנות ממחזות וביצוען. לרשימת מקורות לחצו כאן

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יבין את המושגים "פעולה דרמטית" ו"ביט"
- התלמיד יכיר את המושג "זיכרון חושים" ואת אופן יישומו
- התלמיד יכיר את הקשר בין הטקסט לבין המצב הפיסי והרגשי של הדמויות במחזה
- התלמיד יכיר את המושג "מיזנסצנה" ואת אופן תפעולו

הצעות לדרכי הוראה:

- עבודה בזוגות: אלתור סצנה על בסיס מקום, זמן ומצב מוגדרים. כל תלמיד יגדיר את הפעולה טרם ביצועה (למשל: אני מרגיע אותך – "הכול בסדר"). ניתן לבצע סצנות באותו אופן על בסיס טקסט כתוב.
- עבודה בזוגות: ביצוע דיאלוג מתוך מחזה על בסיס הגדרת המצב והמטרה של כל דמות והפעולות הנדרשות להשגתה. יש לשים לב להתאמה בין המיזנסצנה לפעולות.

ב. עבודה על דמות

במוקד הלימודים העמקת יכולת התלמידים לזהות את המאפיינים החיצוניים (הפיסיים והקוליים) והפנימיים (רצונות, רגשות) של הדמות ולהבין את התלות ההדדית בין מאפייניה לפעולותיה.

כיתות א'-ג'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יבחין בין התחפשות ל"כניסה" לדמות.
- התלמיד ידע להשתמש בכישוריו הפיסיים והקוליים לעיצוב דמויות

הצעות לדרכי הוראה:

- תנועה בחלל הכיתה בקצב מוסיקה. בהינתן האות עצירה בפריז (פסל), שמתוכו התלמידים יהפכו לדמות תוך שימת לב למאפייניה הגופניים והקוליים. בשלב הבא יתווסף לפסל משפט המבטא רצון. ניתן גם לעבוד בזוגות כך שתלמיד אחד הוא הפסל והתלמיד השני הוא הפסל.
- שימוש במקצבי הליכה ותנועה לאפיון דמות מדרגה-1 (האיטית ביותר) עד 5 (המהירה ביותר).

כיתות ד'-ו'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע להביע רגשות
- התלמיד ידע להתבונן ולהפעיל את דמיונו באפיון דמות
- התלמיד יבין את העולם המדומיין של הדמות

הצעות לדרכי הוראה:

- אפיון דמות בהשראת חיות (מומלץ לבקר בגן חיות או לצפות בסרטי טבע). ניתן להתחיל עם אחוזי מאפיינים חייתיים גבוהים ולרדת בהדרגה עד להשלמת ההאנשה). לצורך ביצוע תרגיל זה מומלץ להשתמש בטקסטים של משלים וסיפורי ילדים. לרשימת מקורות לחצו כאן
- אפיון דמות באמצעות האנשת חפצים דוממים והצגת עולמם, סיפורם ורגשותיהם.
- כתיבת ביוגרפיה לאנשים המופיעים בתמונה מסוימת תוך בניית סיפורם ומצבם הרגשי על בסיס הסיטואציה המתוארת בה.
- ביצוע מונולוג החושף דמות בסיטואציה נתונה ובמפגשיה עם דמויות אחרות.

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יבין את הקשר בין פעולותיה של הדמות לרצונה ואפיונה
- התלמיד ידע למזג בין השראה חיצונית (מהחוץ אל הפנים) ומאגר רגשי פנימי (מהפנים אל החוץ)

הצעות לדרכי הוראה:

- עמידה על מאפייניו החיצוניים והפנימיים של בעל מקצוע והתנסות בעבודה עם חפציו. בשלב שני כל תלמיד יבצע מונולוג רלוונטי. תרגיל זה משלב בין עבודת חקר, דרמטורגיה ועבודה מעשית.
- ביצוע סצנה על בסיס מצב ומקום נתונים תוך בירור הרצון והכוונה המובלעים בטקסט כ"ת-טקסט".
- עבודה בזוגות: אלתור סצנה על בסיס מצב ומקום נתונים. כל שחקן מקבל הוראת תת-טקסט סמויה, למשל: אתה מנסה להרשים, אתה רוצה להשפיל את הדמות השנייה, אתה רוצה לרמות את הדמות השנייה וכו'.
- עיצוב דמות באמצעות איבר מוביל, אנרגיות, קצב וכו', ובחינת השפעתם על הרגש. היפוכו של התרגיל הוא עבודה מתוך רגש, מחשבה, מצב נפשי ובחינת השפעתם על הגוף.
- עיצוב דמויות על בסיס השראות מופשטות כגון ארבעת היסודות (אש, אדמה, אויר ומים), צבעים וחומרים.
- עבודה על דמויות על דרך ההפכים כדי לחדד את המאפיינים שלהן.

ג. תנועה והבעה גופנית

במרכז לימודי התנועה וההבעה הגופנית מונח הקשר בין הבעה אישית למיומנויות גופניות שונות (כושר גופני, גמישות, קואורדינציה, שיווי משקל) ובין שחרור הגוף לריכוז. חשוב להתאים את רמת הקושי והמורכבות של הפעילויות המוצעות לגיל הלומדים ולמצבם הגופני. במידת האפשר, מומלץ להסתייע במורה ייעודי לתנועה.
הערה: מתאים לכל רמות הגיל.

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע להביע את עצמו באמצעות הגוף
- התלמיד יבין את השפעת הנתונים הפיסיים על יצירת תנועה: גודל, צורה, משקל, קצב
- התלמיד יכיר את מגוון אופני התנועה במרחב: תנועה חופשית, תנועה מכאנית ותנועה צורנית
- התלמיד ידע לנצל את יכולותיו האירוביות (סיבולת לב-ריאה) ואת כישוריו האנאירוביים (גמישות, כוח, יציבה, שיווי משקל, קואורדינציה, שחרור ומרכז)

הצעות לדרכי הוראה:

- תנועה בחלל באופן חופשי לפי קצב, גובה, יצירת מסלולים, עצירות, סיבובים.
- עבודה עם כדורים בגדלים ומשקלים שונים.
- משחק בכדור בדיוני באמצעות פנטומימה תוך כדי ניסיון לשמור על הגודל והמשקל של הכדור.
- תנועה בסוגי חללים שונים תנאי קרקע משתנים, כגון חול, בוץ, מים, אדמה קשה, בטון וכו', ובמקומות דמיוניים, כגון: עננים, גומי, צמר גפן וכו'.
- תנועת חיקוי של צעצוע מכני, בובה, פסלים וכו'.
- חיקוי של תנועת חיות על פי סרטים או תמונות או על פי צפייה בחיות אמיתיות.
- סיפור באמצעות תנועות.

ד. עבודה קולית ותרבות הדיבור

הלימודים מכוונים להכרת גווני קול שונים, להרחבת יכולות הלומדים להבעה קולית בהתאם למצב נתון ולהקניית הרגלי נשימה נכונים על מנת לשפר את העוצמה הקולית, הפרוייקציה והדיקציה. בכל שלב ושלב, חשוב מאד לאפשר לתלמיד לדבר בקולו.
הערה: מתאים לכל רמות הגיל החל מכיתה ד'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ישתמש בקולו האישי תוך הפקת הנאה מחשיפת יכולותיו הקוליות
- התלמיד יפתח מיומנויות קוליות שונות, כגון עוצמה, גוון, מקצב וכו'
- התלמיד ישפר את הדיקציה (דיבור ברור) ואת הפרוייקציה (נוכחות קולית)

- התלמיד ידע להשתמש בקול כאמצעי לביטוי רגשות ומחשבות
- התלמיד ידע לאפיין דמויות באמצעות הקול

הצעות לדרכי הוראה:

- דקלום טקסט בקבוצה או ביחידים.
- אפיון חיות באמצעות הקול.
- ניהול דיאלוג באמצעות גיבריש.
- הגיית אותיות הא-י-ב באופן ברור.
- יישום הכללים הבסיסיים לדיבור והגייה נכונה בשפה העברית באמצעות שיח.
- הגיית מילים תוך ביטוי של הרגשות שהן מעוררות, כגון שוקולד, אהבה, חבר, בית ספר וכו'.

פרק שלישי: צפייה בתאטרון/הצגות

הצפייה בהצגות חיות חושפת את רכיבי המדיום ותפקודיהם באופן חווייתי. ידיעת שפת התאטרון מגבירה את ההנאה מהצפייה. בבחירת ההצגה לצפייה יושם דגש על התאמתה לגיל התלמידים ולשלב הפדגוגי בלימודי התאטרון שבו הם נמצאים. ההכנה לצפייה והדיון לאחריה יהוו רצף פדגוגי אחד, שבמרכזו תוצב הצפייה עצמה. הערה: מתאים לכל רמות הגיל.

1. הכנה לצפייה

המורה יספק לתלמידים פרטים מלאים על ההצגה שנבחרה לצפייה: שם, מקום העלאתה, סגנונה ונושאה. במידת הצורך, יוגש להם גם תקציר של העלילה. בהכנה לצפייה חשוב לציין את הרכיבים הדרמטיים והבימתיים שנלמדו עד לאותו מועד והבאים לידי ביטוי במחזה ובהצגה הנבחרים.

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יצפה בהצגות תאטרון תוך הנאה
- התלמיד ידע להשתמש באוצר המילים הנלמד כדי לפענח התרחשויות אמנותיות

הצעות לדרכי הוראה:

- הרכבת רשימה של נקודות להתבוננות בזמן הצפייה. ניתן לחלק את הכיתה לקבוצות כשכל קבוצה תקבל משימת התבוננות אחת, כדלהלן:
- עבודת השחקן ועיצוב הדמות. האם התנועה, מחוות הגוף והקול משרתים את ההצגה?
- תפאורה. האם היו חילופי מקומות בהצגה? האם התפאורה משתנה?
- זמן ההתרחשות. כיצד מוצגים מעברי הזמן?
- תלבושות. האם התלבושות מאפיינות דמויות, מקום, זמן וסגנון? האם הן יומיומיות או מסוגגנות?
- מוסיקה. מהו תפקיד המוסיקה בהצגה? האם היא מספקת מידע על מקום, זמן, אווירה?
- נושא. מהו הנושא המרכזי במחזה? האם ההצגה משרתת אותו?
- אילו רגשות מתעוררים בנו בזמן הצפייה? עם מי או עם מה אנחנו מזדהים?

2. דיון לאחר צפייה

הדיון יכול את היבטיה התוכניים והאסתטיים של ההצגה. חשוב לעודד את התלמידים להשתמש במונחים הרלוונטיים כפי שנלמדו עד למועד הצפייה.

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע לנסח את החוויה הרגשית והאסתטית הנוצרת בעת הצפייה בהצגה

**- התלמיד ידע לנסח את אמירת היוצרים ולהציע פרשנויות חלופיות
הצעות לדרכי הוראה:**

- סיכום הרשמים מהצפייה בהצגה באמצעות שיח מונחה, הכולל את החוויה הרגשית, פענוח הרכיבים הדרמטיים והבימתיים והתייחסות לעבודת השחקן.

1. שיח ספונטני עם דגש על החוויה הרגשית – להלן שאלות מנחות:

• מה הרגשת במהלך ההצגה?

• מה עניין אותך במיוחד?

• האם ההצגה/דמות מסוימת/שיר ריגשו אותך במיוחד?

• האם ההצגה גרמה לך לחוש הזדהות? אם כן, עם מי או עם מה הזדהית?

2. דיון הרכיבים הדרמטיים:

• שחזור העלילה או רגעים משמעותיים ממנה מתוך הזיכרון באופן מילולי ו/או

באמצעות הדגמה

• פענוח המקום והזמן ומימוש הבימתי

• מה רצה המחזאי לומר לנו? וכיצד המחיש הבמאי את האמירה של המחזאי?

3. במידה ויש גרסה מצולמת של ההצגה או יצירה קולנועית שעלילתה זהה, ניתן לצפות בה

ולעמוד על ההבדלים בין צפייה בתאטרון וצפייה בסרט.

4. פענוח הרכיבים הבימתיים של ההצגה. להלן שאלות מנחות:

• חלל. מה היו היחסים בין הבמה לקהל? האם הייתה לצורת הבמה ולשימוש בחלל

תרומה מיוחדת להצגה? להשלמה בנושא חלל לחצו כאן

• תפאורה. מה אנו למדים ממנה לגבי העולם הבדיוני? האם ניתן לזהות בהצגה מקום

מסוים? האם ניתן לזהות תקופה? האם התפאורה מצביעה על המעמד של הדמויות?

מה הרגשתם כשראיתם את התפאורה? מדוע? להשלמה בנושא תפאורה לחצו כאן

• תלבושות ואביזרים. כיצד מאפיינים התלבושות והאביזרים את הדמות שבחרת? האם

הדמות היא גבר או אשה? זקנה או צעירה? עשירה או ענייה? האם היא דמות

מציאותית או לא? האם התלבושת מייצגת תכונות אופי של הדמות? להשלמה בנושא

תלבושות לחצו כאן

• מוסיקה ואפקטים קוליים. מה המוסיקה מספרת לנו על העלילה? האם היא

אווירה? כיצד? האם היא מגלמת תפקיד משמעותי? האם היא באה מתוך הבמה

(מתוך רדיו למשל) או מחוץ לבמה? האם היו אפקטים קוליים מיוחדים (גשם, רוח

וכו') ומה הם תרמו להצגה? להשלמה בנושא המוסיקה והאפקטים הקוליים לחצו

כאן

• תאורה. האם שמתם לב לתאורה? מה תפקידה בהצגה: אפיון זמן ומקום,

יצירת אווירה רגשית? האם התאורה "שיתפה פעולה" עם התפאורה ועם

התלבושות? להשלמה בנושא תאורה לחצו כאן

- האם היה שימוש במדיה (סרטי וידאו, הקרנת תמונות)? אם כן, במה תרם השימוש במדיה להצגה?
5. דיון על עבודת השחקן:
- תיאור דמות מרכזית אחת בהצגה. להלן שאלות מנחות:
 - מה הדמות רצתה?
 - מה השחקן אמר ו/או עשה כדי להמחיש את רצונה?
 - מה היה המכשול שמנע ממנה לממש את רצונה?
 - האם הדמות עברה שינוי במהלך ההצגה, ואם כן, מהו ומדוע הוא התרחש?
 - האם הצלחת להזדהות עם הדמות? הסבר.
 - אם היית יכול לשאול את הדמות שאלה, מה היית שואל ומדוע?
- תיאור והדגמת התנועה של הדמות שנבחרה. להלן שאלות מנחות:
 - מה מיוחד באיכות התנועה? האם היא איטית, מהירה, זורמת, קטועה?
 - מה מספרת לנו תנועת השחקן על הדמות?
- תיאור מחווה אופיינית של דמות ו/או אופן דיבורה. להלן שאלות מנחות:
 - מדוע בחר השחקן להשתמש במחווה זו או באופן דיבור זה?
 - מה הם תורמים לעיצוב הדמות?
- תיאור השימוש בקול על ידי השחקנים לאפיון הדמויות והדגמתו.

להשלמה בפרק המשחק ועבודה על דמות לחצו כאן

3. סיכום צפייה

- להלן שאלות מנחות:

- מה הייתה החוויה הכוללת שלך מההצגה?
- אילו רגעים הרשימו אותך ביותר ומדוע?
- איזו שאלה היית שואל את אחד היוצרים: המחזאי, הבמאי, המעצב, המוסיקאי וכו'?
- איזה אמצעי בימתי היטיב להביע את הקונספט של הבמאי? (לתלמידי כיתה ח' ומעלה)
- על איזו אמת אוניברסאלית ומהותית מצביעה ההצגה והאם האמצעים הבימתיים ותפיסת הבימוי תרמו לכך? (לתלמידי כיתה ט' ומעלה)
- איך תתאר את הרעיון העיקרי במשפט אחד?

פרק רביעי: פרשנות ותוכן

מושגים אלו ייוחסו לאופן הבנת היצירה, לזיהוי הרעיון המוטבע בה ולפענוח המשמעות העולה ממנה. הדגש העיקרי יושם בפרשנות הטמון באמנות התאטרון לנסח אמירה חברתית, אנושית או אחרת, התואמת את השקפת עולמם של היוצרים והשואפת להשפיע על הצופים.

כיתות א'-ג'

מטרה והישגים מצופים:

- התלמיד ידע לזהות את הרעיון המרכזי בסיפור או מחזה

הצעות לדרכי הוראה:

- דיון על לקחים העולים ממשלים.

- עבודה בקבוצות: כל קבוצה תאלתר הצגות קצרות המבוססות על נושא המציג קונפליקט מחיי היומיום מבלי להציע סוף או פתרון. התלמידים הצופים יציעו פרשנויות שונות ופתרונות אפשריים.

כיתות ד'-ו'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע לזהות את הרעיון המרכזי במחזה או בסיפור הנוגע גם לחיינו

- התלמיד ידע לפענח את הפרשנות של יוצרי ההצגה ומבצעה

הצעות לדרכי הוראה:

- עריכת רשימת כל רעיונות העולים מתוך העלילה, הדמויות, המקום והזמן בסיפור או מחזה ומציאת המכנה המשותף ביניהם (הרעיון המרכזי).

- עבודה בקבוצות: המורה יבחר סיטואציה המתייחסת לשאלה מהותית מחיי התלמידים, כגון מחלוקת על מגרש משחקים בין שתי קבוצות, גניבה שמתרחשת בכיתה, ילד חדש בקבוצה וכו'. העלאת נקודות מבט שונות והצגת סצנות קצרות על בסיס אחת מנקודות המבט שנידונו.

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע לנתח מחזה ולקבוע אם המחזאי מבקש להביע בו אמת אוניברסאלית, חברתית, אנושית או אחרת

- התלמיד יבין את המושג "קונספט" וידע לאתר אותו בהצגות תאטרון להשלמה בפרק הצפייה לחצו כאן

- התלמיד ידע שהפרשנות הבימתית של הבמאי הוא ביטוי של בחירות אמנותיות

הצעות לדרכי הוראה:

- הצעת פרשנויות למחזה באמצעות פענוח הרכיבים הדרמטיים, בחינת הקשר בין המקרה הפרטי המופיע במחזה לבין אמת אוניברסאלית.
- צפייה בשתיים או יותר פרשנויות בימתיות של אותו מחזה ובחינת ההבדלים ביניהן לרשימת מקורות לחצו כאן
- הצעת תפיסות בימתיות שונות לאותו מחזה והצגת סצנות קצרות להמחשתן.
- בחינת השימוש ברכיבים הבימתיים בהצגה בהתאם לתפיסת הבימוי ("קונספט") כאמצעי פרשני. להשלמה בפרק הצפייה לחצו כאן
- צפייה בהפקות שונות של המחזה הנלמד (ניתן לצפות בהן גם באמצעות וידאו) ובחינת הפרשנות שמציע הבמאי. התלמידים יציעו פרשנויות אפשריות נוספות.
- עבודה בקבוצות: לאחר קריאת המחזה וצפייה משותפת בהצגה, כתיבת ביקורת על ההצגה, שתכלול רקע קצר על המחזה, ניתוח הרכיבים הבימתיים, פירוט התפיסה הבימתית ופרשנות הבמאי ועבודת השחקנים. ניתן גם לכלול בעבודה פרשנות אישית וביקורת. כהכנה לתרגיל, מומלץ לקרוא מספר כתבות של מבקרי תאטרון חשובים.

פרק חמישי: טקסט וקונטקסט

במוקד הלמידה יוצבו טקסטים דרמטיים על רקע הקשרם ההיסטורי, החברתי, הפילוסופי, הפוליטי והתרבותי והשפעתם על היצירה. בחינת פרקים רלוונטיים ליצירה בתחומים אלו יאפשר את הבנת סגנונה. כמו כן, חקירת אופן ייצוגו של גיבור במחזה מסוים בתקופות אחרות ובתחומים אמנותיים אחרים, כגון ציור, קולנוע, אופרה, פיסול ומחול, יחשוף את תפקידם של התנועה, החומר, הצליל, הקומפוזיציה וכו' ביצירת משמעות. הערה: לימודי הקשר בין טקסט וקונטקסט יחלו בכיתות ד'.

כיתות ד'-ו'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יכיר את מבנה המחזה
- התלמיד יכיר את התאטרון בראשיתו, ביוון העתיקה (במקביל ללימוד הנושא בשיעורי ההיסטוריה בכיתות ו')
- התלמיד יכיר סיפורי מיתולוגיה ופולקלור בתרבות היהודית, הישראלית והעולמית כבסיס תמאטי למחזות לרשימת מקורות לחצו כאן

הצעות לדרכי הוראה:

- קריאת מחזה קצר ובחינת תבניתו באמצעות עריכת רשימות של הדמויות ושמותיהן, ציון הוראות הבמה והרפליקות של הדמויות. לרשימת מקורות לחצו כאן
- עבודה בקבוצות: הכנת עבודת חקר על התאטרון היווני שתכלול מצגת של תמונות, תרשימים ומלל על מבנה התאטרון, התפאורה, התלבושות והמסכות, עבודת השחקן, "הדיוניסיה העירונית", הקשר של דיוניסוס לתאטרון ופרטים על הטריגוניים הגדולים.

כיתות ז'-ט'

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע לנתח מחזה ולפענח את פרשנותו בכלים הנלמדים
- התלמיד ידע לזהות נושאים אוניברסאליים במחזות הנלמדים
- התלמיד ידע להפעיל ראייה ביקורתית ולהביע דעה אישית

הצעות לדרכי הוראה:

- עבודה בקבוצות: הכנת עבודת חקר על מחזה הנקרא בכיתה, הכוללת:
 - * רקע היסטורי, פוליטי, חברתי ותרבותי
 - * ביוגרפיה של המחזאי
 - * סוג המחזה
 - * מוסכמות התאטרון בתקופה שבה הוא נכתב

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף אמנויות
הפיקוח על הוראת התאטרון

- * מקום וזמן העלאתו הראשונה ; להקת השחקנים וסגנון הבימוי והמשחק
- * הקשר בין המחזה למימושו הבימתי הראשון
- * פענוח הטקסט ברמת השפה ; העלילה, הדמויות, הרעיונות, המוטיבים והדימויים.
- * בחינת הרכיבים הבימתיים ביחס לתקופה : תפאורה, תלבושות, מוסיקה, תאורה ; קהל היעד והתקבלות.
- כל קבוצה עובדת על אחד מהנושאים, מכינה מצגת ומציגה אותה בפני הכיתה. לאחר כל מצגת יועלו שאלות ויתקיים דיון בהנחיית המורה. לרשימת מקורות לחצו כאן
- עריכת דיון על נושא המחזה ועל השאלות שהוא מעורר תוך בחינת הרלוונטיות של נושאים אלו לתקופתנו.

פרק שישי: סוגי תאטרון

במהלך הלימודים התלמידים ייחשפו לסוגים שונים של הבעה תיאטרונית, לרבות צורות שונות של העברת מסר אמנותי והצגת מחשבות, רגשות ורעיונות באמצעות הגוף, הפנים והדיבור. סוגי התאטרון הנכללים בתכנית זו הם: תאטרון בובות, תאטרון חפצים, תאטרון פיסי, פנטומימה, תאטרון סיפור ומשחק עם מסכה. לכל אחד מסוגים אלו מוקדש תת-פרק, הכולל מטרות והצעות ללדרכי הוראה המתאימות לכל הגילאים.

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ייחשף לסוגי תאטרון שונים שיעשירו את עולמו התרבותי
- התלמיד ידע לספר סיפור ללא מילים
- התלמיד ידע להפעיל מנעד רחב של הבעה פיסי ורגשית
- התלמיד יכיר את המושג "הנפשה" ואת אופן יישומו

1. תאטרון בובות

תאטרון בובות משלב אמנות פלסטית, הנפשה, מוסיקה ומחול. התלמידים ייחשפו לסוגי בובות שונים, הן באופני ההפעלה (בובות אצבע וכפפה, בובות על מקל וחוטים, צלליות וכו'), והן בחומרים שמהם הן עשויות. [לרשימת מקורות לחצו כאן](#)

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע לבנות בובה ויכיר את דרך הפעלתה
- התלמיד יתן ביטוי חופשי ולגיטימי של רגשות ותכנים פנימיים באמצעות דמות הבובה

הצעות לדרכי הוראה:

- הרכבת בובה מכדור קלקר שבמרכזו חור המתלבש על האצבע. ניתן לצייר או להדביק עליה עיניים ופה. לאחר הכנת הבובה, ניתן ליצור דיאלוגים קצרים על פי סיטואציה נתונה. (מתאים לגיל צעיר)
- ניהול דיאלוג בין הבובות לבין עצמן ובין בובה למפעילה. (מתאים לכל הגילאים)
- עבודה בזוגות: תלמיד אחד יהיה ה"בובה" והתלמיד השני יהיה המפעיל. ניתן לפתח וריאציות על מערכת יחסים זו בין מפעיל לבין הבובה המופעלת. (מתאים לכל הגילאים)
- יצירת בובות מחומרים בלתי שגרתיים ואפיון. ניתן לאמץ סגנון מסוים מתחום האמנות הפלסטית ולעצב בובות ברוח אותו סגנון, כגון קוביזם, אמנות מופשטת, פופ ארט, סוריאליזם וכו' (מתאים לגילאים בוגרים).

2. תאטרון חפצים

יש להבדיל בין תאטרון חפצים שבו החפצים עוברים שינוי (טרנספורמציה) לבין תאטרון בובות שבו הבובה מייצגת דמות. **לרשימת מקורות ולהרחבה בנושא לחצו כאן**

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יוכל לגלות את הדמות החבויה בחפץ (האנשה)
- התלמיד ידע להשתמש בחפץ ובכך יפתח יחס אמפטי לאחר תוך הפגנת יכולת לבטא עמדות שונות כלפי מצבים שונים.

הצעות לדרכי הוראה:

- התלמידים ינועו בחלל בין חפצים אקראיים (כמספר התלמידים ויותר) המפוזרים על הרצפה. לשמע אות, כל תלמיד יעמוד ליד החפץ הקרוב לו. מכאן מתבצע תהליך של התבוננות, בחינה, גילוי והנפשה. (מתאים לכל הגילאים)
- יצירת סיפור בעזרת חפצים.
- כתיבת מונולוג מנקודת מבטו של חפץ מסוים, תוך התייחסות למאפיינים ולתכונות של החפץ ושילובו בעולם הבדיוני. (מתאים לכיתות ז'-ט')

3. תאטרון פיסי

בבסיס התאטרון הפיסי שילוב בין גוף, חלל וטקסט, המשתית את האשליה התאטרונית על מיומנותיו התנועתיות והקוליות של השחקן. הלימודים ידגישו את הקשר בין תנועת השחקן ליסודות החיים במציאות – אדם, טבע, בעלי חיים וצומח – עליהם יתבונן השחקן המבקש לבנות דמות. (מתאים לכיתות ה' ומעלה)

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יפתח יכולת הקשבה והתבוננות אל הסביבה
- התלמיד יפתח דמיון תנועתי תוך התייחסות לחלל, לקול ולטקסט

הצעות לדרכי הוראה:

- כל תלמיד מקבל חוט ומשחק בו בין אצבעותיו. לאחר הפנמת התחושה של החוט, התלמיד עובר לשחק עם חוט דמיוני. ניתן לבצע את התרגיל גם עם חפצים אחרים.
- עבודה על ארבעת היסודות, תופעות טבע, צבעים וחומרים כהשראה לעיצוב דמות ולבניית סיטואציה.
- יצירת קטעים בסגנון התאטרון השקט. * (מתאים לכיתות ו' ומעלה)

* **התאטרון השקט** הוא ז'אנר שאינו מציג סיפור כרונולוגי ליניארי ואינו עושה שימוש בטקסט, אלא בסמלים ובמעברים בין דמיון למציאות ובין זמנים שונים. העבודה בתאטרון השקט דורשת הבעה פיסית גבוהה ועל כן הוא קשור קשר הדוק לתאטרון הפיסי. יצירה בתאטרון השקט יוצרת אינטראקציה עם החלל בהיותו נתון בידי השחקן ככלי גמיש ומשתנה.

4. פנטומימה

טכניקת הפנטומימה נועדה ליצור אשליה באמצעות חיקוי על ידי תנועות ומחוות. מומלץ לקיים סדנא מונחית על ידי פנטומימאי כדי שהתלמידים יכירו טכניקות בסיסיות בפנטומימה. **להרחבה לחצו כאן**

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד יפתח יכולת התבוננות וחיקוי באמצעות הגוף
- התלמיד יבין את כוחם של התמצות והצמצום

הצעות לדרכי הוראה:

- ביצוע של פעולות יומיומיות בפנטומימה, כגון התלבשות, אכילה, רחצה וכו'.
- הצגת קטעי פנטומימה בהשראת תמונה, שיר או קטע מוסיקלי.

5. תאטרון סיפור

הלימודים ידגישו את ההבדל בין יצירה אפית/סיפורית לבין יצירה דרמטית, שכן השילוב בין ההגדה והראייה מנכיח ביתר שאת את ייחודו של סוג תאטרון זה. מומלץ לעסוק בסיפורים ומשלים שמתאימים לגיל התלמידים מבחינת התכנים. **לרשימת מקורות לחצו כאן**

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע להבחין בין אפיקה לדרמה ובין טקסט כתוב לטקסט בימתי
- התלמיד יכיר את מאפייני דמות "המספר" ואת תפקידיו השונים
- התלמיד יכיר את דרכי השימוש בטכניקות כגון קולאז' ופוטומונטאז',
- התלמיד יבין את היחס בין הממד החזותי והממד המילולי
- התלמיד יתנסה בעבודה עם ריבוי נקודות מבט

הצעות לדרכי הוראה:

- התלמידים יושבים במעגל ומספרים סיפור כאשר כל אחד מהם נוטל חלק בסיפור.
- אלתור סצנה שבה אחד התלמידים הוא המספר ושניים אחרים הם הדמויות המבצעות את המסופר. אפשר שהמספר ייתן לדמויות גם לפתח דיאלוגים שיקדמו את העלילה.

6. משחק עם מסכה

הבסיס הפדגוגי ללימודי משחק עם מסכה טמון, בין היתר, בערך ההיסטורי של המסכה ועל כן מומלץ לשלב בהוראה נתונים על תולדותיה. לרשימת מקורות לחצו כאן. בשלבים הראשונים רצוי

להשתמש במסכה ניטרלית ובהדרגה לעבור למסכות גולם, מסכות אופי שלמות וחצאיות ואף מסכות הקומדיה דל'ארטה. לימודי משחק עם מסכה מתאימים לכיתה ח' ומעלה, בתנאי שהתלמידים רכשו ניסיון בתאטרון, בעבודה בקבוצה ובאופני נתינת משוב. במידת האפשר, יועברו שיעורי מסכות על ידי מורה שהוכשר לכך. **להרחבה לחצו כאן**

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע להתבטא באמצעות המסכה הניטרלית
- התלמיד ידע להבחין בין פעולות ומחוות הרצוניות ולא רצוניות
- התלמיד ידע "לרתום" את כל הגוף להווייה אחת (מסכות גולם)
- התלמיד ידע כיצד לשחרר את התודעה מדפוס התנהגות פרטיים ו"ללבוש" דמות אחרת (מסכות גולם ואופי)
- התלמיד יכיר וידע לשחק בסגנון הקומדיה דל'ארטה

פרק שביעי: תאטרון ותחומי דעת שונים

שילוב של תחומי דעת שונים בהוראת התאטרון ויישום אסטרטגיות הוראת התאטרון בתחומי דעת שונים יש בהם כדי להרחיב את ידע הלומדים ולהגביר את חווית הלמידה.

מטרות והישגים מצופים:

- התלמיד ידע לשלב בין גופי ידע שונים
- התלמיד ידע ליצור הקשרים בין נושא ורעיון מתחומי דעת שונים לבין ייצוגם האודיו-ויזואלי: תפאורה, שימוש באביזר, תלבושות מוסיקה ואפקטים קוליים

הצעות לשילובים:

1. ספרות ומיומנויות שפה

- שימוש בספרות ילדים ונוער הנלמדים בשיעורי ספרות כתשתית ליצירה תאטרונית.
- כתיבת יומן של שיעורי התאטרון ובו התייחסות לשאלות הבאות או לאחת מהן בכל פעם. ניתן להקדיש לכך 5 דקות בסוף השיעור (החל מכיתה ג'):
 - אילו מושגים חדשים למדתי?
 - באילו תרגילים השתתפתי ואיך הרגשתי?
 - על איזה קטע דרמטי עבדתי? : מה היה התפקיד שלי? כיצד עיצבתי את הדמות? האם התחברתי אל הדמות שגילמתי?
 - עם איזה חבר עבדתי היום ואיך הרגשתי?
- כתיבת מחזות קצרים עם התחלה, אמצע וסוף בהשראת תמונה. (החל מכיתה ו')

2. מדעים מדויקים

- יצירת סצנות קצרצרות על בסיס בעיה מתמטית או תרגיל חשבון. התלמידים משחקים את הדמויות ו/או האביזרים המופיעים בשאלה ותוך כדי כך הם מגיעים לפתרון.
- מדידת אורך ורוחב של אזור המשחק על מנת לחזק את תחושת החלל ולסייע להתאמת תפאורות. בכיתות יותר הגבוהות אפשר גם לחשב היקף ושטח.
- יצירת קטע תנועתי על מחזור החיים של הצמח בסגנון תאטרון פיסי: מזרע דרך נביטה, צמיחה ועד קמילה.
- יצירת קטע המשלב את חמשת החושים (או חלק מהם).
- שימוש באור וצל בתאטרון צלליות, הבנה של מקורות אור וכיוונים.
- המחזות סיפור בעל היבטים מתמטיים. לרשימת מקורות לחצו כאן

3. מדעי החברה

- יצירת דמויות על בסיס תפקידים בחברה: שוטר, מורה, כבאי, פקיד, מנהל וכו'. תרגיל זה דורש התבוננות בטיפוסים שונים בסביבתו של התלמיד, פירוק לנתונים ומאפיינים ובניית דמות.
- אלתור סצנות על בסיס תפקידים שונים בחברה ויצירת מפגשים ביניהם.
- המחזות סצנות שבמרכזן קונפליקט בין שתי קבוצות חברתיות מסביבתם המיידית של התלמידים.
- הכנת רשימה של סוגיות חברתיות שמעסיקות את התלמידים, השוואתם אל סיפורי גיבורים, סיפורים מהתרבות היהודית והתרבות העולמית, משלי חיות וכו', העוסקים בהן. ניתן להמחיש סצנות מתוך סיפורים נבחרים. לרשימת מקורות לחצו כאן
- ניתוח מחזה בהיבט חברתי, על פי השאלות המנחות דלהלן:
 - בחרו את אחת מהדמויות. מה למדתם ממנה? תארו את רגשותיה, רצונותיה.
 - בחרו רגע משמעותי במחזה שבו הייתם רוצים לעצור ולחשוף את מה שהדמות מרגישה. האם פעם הרגשתם כך?
 - תנו דוגמא לאירוע שבו הרגשתם כמו הדמות. כיצד פעלתם? האם התנהגתם כמו הדמות? מדוע הדמות התנהגה כך?
 - מה למדתם מהמחזה כולו? האם יש משהו בעלילה, ברגשותיה ו/או התנהגותה של הדמות שמוזכיר לכם אתכם או משהו בעולמכם? נמקו אם כן ואם לאו.

4. היסטוריה

- הכנת עבודת חקר על התאטרון בתקופות שונות במקביל לנושאי הלימוד בשיעורי היסטוריה, כגון התאטרון היווני בכיתה ו'; התאטרון בימי הביניים בכיתה ז'; התיאטרון ברנסנס, הקומדיה דליארטה והתאטרון האליזבתני בכיתה ח'; התאטרון הריאליסטי וצמיחתו של מוסד הבימוי בכיתה ט'.

5. גיאוגרפיה

- בחירת ארץ בעלת סגנון תאטרוני שונה (לדוגמא המזרח הרחוק) ובחינת מאפייניו באמצעות תמונות וקטעי וידיאו.
- הכנת עבודת חקר על התרבות והמנהגים של עם אחר ועיצוב דמויות אמיות ואוטנטיות בהצגה.

6. תורה (מכיתות ב' וסביב טקסי קבלת התורה)

- יצירת קטע תנועה המתאר את בריאת העולם.
- יצירת קטע המתאר את בריאת האדם. בתרגיל זה התלמידים עוברים תהליך של גילוי תנועתיות גופם משכיבה דמומה על הרצפה ועד לעמידה נוכחת.
- המחזות סיפורי המקרא, כגון האכילה מעץ הדעת, יעקב ועשו, פרעה ומשה, יוסף ואחיו וכו'.

רשימת מקורות

כיתות א'-ג'

ספרים

- גולדברג, ל' (2006). *כובע קסמים*. תל-אביב: ספרית הפועלים.
- דונלדסון, ג' (2000). *טרופותי* (ר' די-נור, מתרגמת). תל-אביב: הוצאת מעריב – הד ארצי.
- חכם, ר' (1993). *חמש מכשפות הלכו לטייל*. ירושלים: איילות. (מתאים לעבודה על מקום וזמן)
- לואיס, ק"ס (2005). *סיפורי נרניה: האריה, המכשפה וארון הבגדים* (נ', גולן, מתרגמת). אור-יהודה: זמורה-ביתן.
- סנדברג ולסר, א' (1977). *אנחנו עושים מדבר* (א' אור, מתרגם). תל-אביב: עם עובד. (מתאים לעבודה על מקום)
- סנדק, מ' (1984). *ארץ יצורי הפרא* (א' אופק, מתרגם). תל-אביב: כתר. (מתאים לעבודה על מקום וזמן)
- קנט, ג' (2003). *דרקון אין דבר כזה* (א' יבין, מתרגם). תל-אביב: עם עובד.
- רות, מ' (1974). *מעשה בחמישה בלונים*. תל-אביב: הפועלים. (מומלץ לשילוב בחינוך מתמטי לכיתות א' וכן לעבודה על פעולה)
- שבתאי, י' (1990). *המסע המופלא של הקרפד*. תל-אביב: כנרת, זמורה-ביתן.
- שמעון-תם, מ' (2009). *אי המחשבות*. חיפה: פרקטל. (מומלץ לשילוב בחינוך המתמטי לכיתות א'-ג')

* אגדות ילדים, משלים, סיפורים ושירים מתוך התכנית החדשה של שפה וספרות

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Tochniyot_Limudim/Chinuch_Leshoni/YezirutSafrutLhorhaa/A_B.htm

מחזות

- מחרז, י' (2007). *סיפורי איתמר ורותי גם: על-פי סיפוריו של דוד גרוסמן*. חמו"ל.
- סידון, א' (1979). *עלילות פרדיננד פדהצור בקיצור*. תל-אביב: האגודה לקדום תרבות, התיאטרון לילדים ולנוער.
- דרו, א' (2001). *הברווזון: על-פי הנס כריסטיאן אנדרסן* (ד' פרנס, מתרגם). חמו"ל.

הצגות

- המכשפה בבית ממול*. מחזאי: י' בר-לב, ע' קפלן. במאי: י' בר-לב. תאטרון המדיטק. (הצגה בנושא סובלנות ודעות קדומות)
- טיול לכוכב הגבינה. מחזה, בימוי ועיצוב: ח' רעים וי' בר-לב. תאטרון מדיטק.

למאמר על ההצגה לחצו כאן :

<http://www.saltarbutartzi.org.il/Index.asp?ArticleID=376&CategoryID=168&Page=3>

מעלה הקרחות. מחזאי: אי' סידון. במאי: צ' פינס. תאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער. 2011
עץ לי נוץ לי. מחזאי: אי' שלונסקי. במאי: ר' פינקוביץ'. תאטרון הקאמרי. תל-אביב. 2002.

<https://www.youtube.com/watch?v=Fpeqhs1JRv0>

סרטים

סרטי דיסני כגון: "שלגיה", "במבי", "מרי פופינס"
המחזמר "אנני"
"שרק"

קטעים מתוך סרטי צ'רלי צ'פלין,

קטעים קצרים מתוך הסדרה "סיפור עמים"

כיתות ד'-ו'

ספרים

אור לב, אי' (1981). האי ברחוב הציפורים. תל-אביב: הוצאת כתר.

אלמגור, ג' (1986). הקיץ של אביה. תל-אביב: עם-עובד.

אלמגור, ג' (1992). עץ הדומים תפוס. תל-אביב: עם-עובד.

אנדרסן, הי"כ (1996). בגדי המלך החדשים (בי' אופק, מתרגמת). תל-אביב: עופרים.

מונטגומרי לייס (1991). האסופית (טי' נתיב-עירוני, מתרגמת). תל-אביב: כתר.

סנט-אכזופרי, אי' (2014). הנסיך הקטן (תי' אליגון-רוז, מתרגמת). תל-אביב: הוצאת כנרת, זמורה
ביתן.

קסטנר, אי' (1999). אורה הכפולה (מי' דק, מתרגם). נתניה: אחיאסף.

----- (2004). אמיל והבלשים (מי' דק, מתרגם). נתניה: אחיאסף.

----- (1996). הכיתה המעופפת (אי' קפלן, מתרגמת). נתניה: אחיאסף.

----- (1999). פצפונת ואנטון (אי' קפלן, מתרגמת). נתניה: אחיאסף.

מחזות

מקמל-עתיר, נ' (2004). העדי של עדי. תל-אביב: תאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער.

משיח שי (1997). שמונה בעקבות אחד. תל-אביב: תאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער.

נאור ל' (2001), אלוף בצלות אלוף שום: מחזמר על-פי חיים נחמן ביאליק. נצפה בתאריך 13-11-2015

<http://www.naorlea.co.il/fullplay.asp?id=3>

סידון, אי' (1990). פצפונת ואנטון: עפ"י ספרו של אריק קסטנר. תל-אביב: תאטרון אורנה פורת
לילדים ולנוער.

רכבי ניקוליבסקי, חי' (1992), *הילדה שאני אוהב: על-פי שיריו של יהודה אטלס*. תל-אביב: תאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער

האריס א' (1971). *טומי תם* (י' שבתאי, מעבד ומתרגם). תל-אביב: תאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער.

גלן ר' (2003). *האריה המכשפה וארון הקסמים* (י' הרגיל-שדה, מתרגמת). רמת-גן: בית הספר לאמנויות הבמה בית-צבי.

הצגות

אדיסון (2014). מחזאי: צ' הוברמן. במאי: ר' שגב. תאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער.
https://www.youtube.com/watch?v=G5E_cOjdm6E

אמיל והבלשים (2008). מחזאי: ע' ריקלין (עיבוד על-פי ספרו של א' קסטנר). במאי: ר' ניב. תאטרון המדיטק.

הכיתה המעופפת (2013). מחזאי: ע' ריקלין (עיבוד על-פי ספרו של א' קסטנר). במאי: ר' ניב. תאטרון המדיטק.
<https://www.youtube.com/watch?v=CKiJFhrKIBI>

כטוב בעיניכם (2013). מחזאי: ו' שייקספיר. מתרגם: ד' פרנס. במאי ומעבד: ע' ריקלין. תאטרון המדיטק ותאטרון בית לסיין.
https://www.youtube.com/watch?v=I1wj9b_oa7o

פצפונת ואנטון (2011). מחזאי: א' סידון (על-פי ספרו של א' קסטנר). במאי: ד' מיכאלי. תאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער.
<https://www.youtube.com/watch?v=IfPy1fOew5U>

סרטים

הנסיכה הקסומה
צי'ארלי בממלכת השוקולד
צלילי המוסיקה
אי.טי.
המספרים של אדוארד
אליס בארץ הפלאות

כיתות ז'-ט'

ספרים

אנדה, מ' (1983). *מומו* (חי' טויכסלר, מתרגמת) תל אביב: זמורה ביתן.

ברדוגו, ס' (2011). "חיזו בטטה" בתוך *הילד האחרון של המאה*. תל-אביב הקיבוץ המאוחד/ ספרי סימן קריאה.

האדון, מ' (2003). *המקרה המוזר של הכלב בשעת לילה* (א' תגרי, מתרגם). תל-אביב: מחברות לספרות.

סצ'ר, ל' (1999). *בורות* (ש' אפל, מתרגמת). תל-אביב: עם עובד.

קרת, א' (2007). *סיפורי לקסינג'ר*. תל-אביב: כנרת, זמורה, ביתן.

מחזות

מחזאות נוער:

אידיסיס, חי' (1995). *צבע הפנינה: על-פי ספרה של אנה מריה יוקל*. תל-אביב: תאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער.

בהרב, מ' (1982). החוג לדרמה. תל-אביב: תאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער.
בן נחום, עי' (1995). *עלי כינר*. תל-אביב: תאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער.

סמל, ני' (1987). *הילד שמאחורי העיניים*. תל-אביב: הוצאת אדם.
עמיר א' (1987). *תרנגול כפרות*. תל-אביב: תאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער.
רכבי ניקולייבסקי, חי' (1987). *שמוליק של זוהרה*. תל-אביב: תאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער.

מחזות ישראליים:

אלתרמן, ני' (1962). *פונדק הרנחות*. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.
אנסקי, שי' (1983). *הדיבוק* (ח.נ. ביאליק). תל-אביב: אור-עם.
בן ציון, תי' (1963). *ילד הצל*. תל-אביב: עמיקם.
גילרון, חי' (2007). *מקווה*. תל-אביב: עם עובד.
הספרי, שי' (1990). *קידוש*. תל-אביב: אור-עם. פורמט דיגיטלי של המחזה:
http://media.wix.com/ugd/9e7f72_916ce7d94aca4dd9b57c82b841a09ed6.pdf
ויינגרטן, א' (1993). *לרקוד עם אבא*. תל-אביב: ידיעות אחרונות.
חצור, א' (1991). *רעולים*. תל-אביב: אור-עם.
לוי, חי' (1999). *"אשכבה" בתוך אשכבה ואחרים*. תל-אביב: סימן קריאה.
ליברכט, סי' (2006). *תפוחים מן המדבר*. תל-אביב: אור-עם.
לפיד, שי' (1991). *רכוש נטוש*. תל-אביב: אור-עם.
מגד, א' (1989). *בראשית*. תל-אביב: אור-עם.
מיטלפונקט, חי' (1982). *מכולת*. תל-אביב: אור-עם.
----- (2010). *מסילה לדמשק*. תל-אביב: גוונים.
סובול, יי' (1984). *נטו*. תל-אביב: אור-עם.
סובול, יי' (1990). *ליל העשרים*. תל-אביב: אור-עם.
סובול, יי' (1996). *כפר*. תל-אביב: אור-עם.
שבתאי, יי' (1985). *נמר חברבורות*. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.
שמיר, מ' (2010). *הוא הלך בשדות*. תל-אביב: עם עובד.

מחזאות עולמית:

איבסן, חי' (2003). *אווז הפרא* (גי קינר, מתרגם). תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה.
בקט, סי' (1985). *מחכים לגודו* (מ' מלצר, מתרגם). תל-אביב: אדם.

בקט, סי' (2007). *מחכים לגודו* (שי' לוי, מתרגם). תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב, הפקולטה לאמנויות ע"ש יולנדה ודוד כץ, החוג לאמנות התאטרון.
וויליאמס, טי' (1982). *ביבר הזכוכית* (ת' אתר, מתרגמת). תל-אביב: אור-עם.
וויליאמס, ני' (1980). *יסודות עויינים* (עי' בניאל, מתרגם). רמת-גן: מרכז ישראלי לדרמה ליד "בית צבי", בית הספר לאמנות הבמה והקולנוע,
יונסקו, אי' (1986). *הזמרת הקרחת* (עי' בן-נחום, מתרגמת). תל-אביב: אור-עם.
מולייר (1976). *הקמצן* (ני' אלטרמן, מתרגם). תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.
מולייר (תשכ"ז). *תעלולי סקפן* (ני' אלטרמן, מתרגם). תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.
מולייר (1993). *גם הוא באצילים* (ני' אלטרמן, מתרגם). תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.
מילר, אי' (1986). *כולם היו בני* (טי' קשת, מתרגמת). תל-אביב: אור-עם.
מילר, אי' (1986). *מותו של סוכן* (די' אלמגור, מתרגם). תל-אביב: אור-עם.
מילר, אי' (1987). *מראה מעל הגשר* (עי' שמיר, מתרגמת). תל-אביב: אור-עם.
סיימון, ני' (1991). *אבודים ביונקרס* (די' אלמגור, מתרגם). חמו"ל.
שייקספיר, וי' (1978). *חלום ליל קיץ* (טי' כרמי, מתרגם). תל-אביב: ספריית הפועלים.
שייקספיר, וי' (2007). *חלום ליל קיץ* (אי' עוז, מתרגם). תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.
שייקספיר, וי' (2009). *חלום של לילה בלב קיץ* (די' פרנס, מתרגם). נצפה באתר שייקספיר ושותי
בתאריך: 13/11/2015

<http://www.shakespeare.co.il/play.php?play=a-midsummer-nights-dream&text=242>

שו, בי' (1984). *פינגמליון* (טי' קשת, מתרגמת). תל-אביב: אור-עם.

הצגות

הפקות מומלצות להשוואה:

"המלט" מאת שייקספיר עם לורנס אוליביה בתפקיד המלט

https://www.youtube.com/results?search_query=hamlet+laurence+olivier

"המלט" בהפקת The Royal Shakespeare company, 2009

<https://www.youtube.com/watch?v=aHtacpVY8DY&list=PL7o630PAoRHwBfXkXU4qbTEJbZRg6GwPh>

"המלט" בהפקת תאטרון הקאמרי בבימוי עמרי ניצן

"חלום ליל קיץ" מאת ויליאם שייקספיר (תקציר):

<https://www.youtube.com/watch?v=M1wMfOwlAZ8>

הפקת תאטרון הגלוב – סרטונים:

<https://www.youtube.com/watch?v=oqmoIyIPEcc&list=RDoqmoIyIPEcc#t=51>

סרטו של מיכאל הופמן (Michael Hoffman):

<http://streaming.flix-on.com/play.php?movie=0140379>

הצגות בתאטרון הישראלי:

"המקרה המוזר של הכלב בשעת לילה" בהפקת תאטרון בית לסין, תרגום דניאל אפרת, בימוי גלעד קמחי. <https://www.youtube.com/watch?v=eh3CsJv-c2U>

סרטים

- "בורות" בהפקת אולפני וולט דיסני, 2003
- "רומיאו ויוליה" – בבימויו של פרנקו זפירלי 1968
- "חלום ליל קיץ" - בבימויו של מישל הופמן, 1999
- "ביבר הזכוכית" - בבימויו של פול ניומן, 1987

מוסיקה

מוסיקה מתוך סרטים של צירלי צ'פלין או פליני (נינו רוטה).

אתר מוסיקה - <http://spaceagepop.com>

צפייה בשילוב מוסיקה, מחול ותאטרון –

"סטומפ" Stomp - <https://www.youtube.com/watch?v=Zu15Ou-jKM0>

<https://www.youtube.com/watch?v=ik8jICj8juc&list=RDZu15Ou-jKM0&index=5>

<https://www.youtube.com/watch?v=XXD76CSpfc0&index=10&list=RDZu15Ou-jKM0>

<https://www.youtube.com/watch?v=7NhFmARAgU0>

– Blue man group

<https://www.youtube.com/watch?v=ARFP3AI9NSM>

<https://www.youtube.com/watch?v=1tWP6aYwi5M&list=RD1tWP6aYwi5M#t=3>

"מיומנה" -

<https://www.youtube.com/watch?v=A6yuHoFD70c>

<https://www.youtube.com/watch?v=B2UcIaIe2xE>

<https://www.youtube.com/watch?v=kUaF3SsoKd4>

ביבליוגרפיה למורה

- אוריין, ד' (1988). *ממחזה להצגה*. תל-אביב: אור-עם.
- (1983). *המסכה בדרמה ובתאטרון*. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד, ספריית הפועלים וארנים.
- (1990). *"הקמצן בתאטרון"*. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.
- בלום, ב' (תשס"ו). *מחזאי מדבר עם בימאי*. ירושלים: הוצאת מאגנס, האוניברסיטה העברית.
- (2012) *הכמיהה למימוש עצמי: עיון מחודש בדרמה המודרנית*. ירושלים: כרמל.

- בן ישראל, מ', מוסנזון נלקו, ר' (2009). *חפץ לב: יסודות תאטרון הבובות האמנותי*. ירושלים: הוצאת כרמל.
- ברוקט ג', א' (1994). *תולדות הדרמה והתאטרון*. תל-אביב: הוצאת מודן הוצאה מחודשת.
- גלי, א' (2003). *המונולוג בדרמה*. תל-אביב: הוצאת אקדמון.
- הייזר ז', קרן ח' (2006). *החוויה התאטרונית: מבוא לדרמה ולתאטרון*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.
- ירושלמי, ד' (2013). *דרך הבימוי: על במאים בתאטרון הישראלי*. תל-אביב: כנרת, זמורה-ביתן, דביר.
- לוי, ש' (1992). *מקטרים בבמות*. תל-אביב: אור-עם.
- (2013). *התנ"ך כתאטרון*. תל-אביב: אוניברסיטת ת"א אסף וספרא.
- לוי, ש', שואף ק' (2002). *קנון התאטרון העברי: מאה הצגות ועוד אחת*. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.
- מונטיפיורי משען, י' (2011). *הקומדיה דה ליארטה מארלקינו עד ימינו*. ירושלים: מוסד ביאליק.
- מור, ס' (2001). *קסם של תאטרון: מדריך לגנת*. ירושלים: הוצאת מעלות-הוצאת ספרים בע"מ.
- נגיד, ח' (2002). *שפת הבמה*. הוצאת סל תרבות ארצי- המחלקה למתנ"סים.
- עוז, א' (2006). *היצירה השייקספירית*. תל-אביב: משרד הבטחון-הוצאה לאור.
- עפרת, ג' (1980). *אדמה, אדם, דם: מיתוס החלוץ והפולחן האדמה במחזות ההתיישבות*. תל-אביב: צ'ריקובר.
- פיינגולד, ב' (2001). *תשי"ח בתאטרון*. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.
- (2009). *מיכלניות ליפונדק הרוחות: אלתרמן המחזאי*. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.
- פלדמן, ב' (2011). *שלוש גישות לאמנות המשחק*. תל-אביב: ספרא.
- קנר, ר' (1994). *תאטרון-סיפור: אפיון הטכניקות הבימתיות*. חיבור לצורך קבלת תואר מוסמך M.F.A. בהנחיית פרופ' שמעון לוי, תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב.
- רדלר, ד' (1992). *תאורת במה, הוצאת כנרת*.
- שבתאי, א' (2000). *המיתולוגיה היוונית*. תל-אביב: ספרי תל-אביב.
- שונמי, ג' (1987). *הטרקלין, הטירה והגן: ייצוג ומציאות בדרמה המודרנית*. תל-אביב: אור-עם.
- (1992). *אוונגרד ומהפכה בדרמה של המאה העשרים*. תל-אביב: אור-עם.
- (2011). *הדרמה הריאליסטית והאמריקאית בת זמננו*. תל-אביב: אור-עם.

לחומרי עיון על הצגות מומלצות על-ידי סל תרבות ארצי:

<http://www.saltarbutartzi.org.il/Index.asp?CategoryID=168>

הפנייה להרחבה

סוגי במות

<http://casstudio6.wordpress.com/forms-of-stage/types/>

דפי המידע של מגמת התאטרון בתיכון עירוני אי בתל-אביב:
התאטרון האליזבתני -

http://www.schooly2.co.il/ironi_alef_theater/page.asp?page_parent=103099

מופעים תלויי מקום

[/http://www.sitespecificarts.org](http://www.sitespecificarts.org)

<https://www.coursera.org/course/sitedance>

תפאורה

בארכיון תיאטרון "המדיטק", ארכיון תיאטרון "אורנה פורת לילדים ונוער" וארכיון תיאטרון "הקאמרי", קיימים מקטים של תפאורות להצגות ילדים. וגם צילומים של התפאורות.

תאורה בתאטרון

לטרנה מגיקה: <http://www.narodni-divadlo.cz/en/laterna-magika>

תאטרון צלליות: מידע בוויקיפדיה

http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%AA%D7%99%D7%90%D7%98%D7%A8%D7%95%D7%9F_%D7%A6%D7%9C%D7%9C%D7%99%D7%95%D7%AA

http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%AA%D7%99%D7%90%D7%98%D7%A8%D7%95%D7%9F_%D7%A6%D7%9C%D7%9C%D7%99%D7%95%D7%AA

תאטרון פילובולוס: [/http://www.pilobolus.com/home.jsp#works/122/122/1/1](http://www.pilobolus.com/home.jsp#works/122/122/1/1)

על התפתחות תאטרון צלליות:

<http://www.schattentheater.de/files/englisch/geschichte/geschichte.php>

פנטומימה

* ניתן למצוא ביוטיוב סרטונים רבים המדגימים טכניקות של פנטומימה:

<https://www.youtube.com/watch?v=xMK5QKac6DY&list=PLECBA94710B29815A>

<https://www.youtube.com/watch?v=cVjyDvDa2tc>

<https://www.youtube.com/watch?v=PO2-2y-GhR8&list=PL57CB01DB206862EC>

Stolzenberg Mark, *Exploring Mime*, New-York: Sterling Pub Co Inc (December 1979)

תאטרון חפצים

<https://www.youtube.com/watch?v=f0AlXBg2Zgw>

<https://www.youtube.com/watch?v=n4bW6AAwiAg> - שיר פנס בודד בתאטרון חפצים

תאטרון Golden Delicious

<https://www.youtube.com/watch?v=SdncE6XwDxo>

<https://www.youtube.com/watch?v=40adzJ7gYBI>

אלית ובר וענת גיגר שבתאי "מעט מאד מעיל"

<https://www.youtube.com/watch?v=MYCtJ7THeu0>

אלמלא אלית ובר מבוססת על ספרה של חווה ניסימוב "ילדה משם" המתאר את ילדותה בשואה

<https://www.youtube.com/watch?v=cAzNye0QQOY>

מעבר לים – על-פי שירי ביאליק תאטרון הקרון

<https://www.youtube.com/watch?v=n2QxLKI2QY>

TAM TAM Survival מהולנד

<https://www.youtube.com/watch?v=4Lb6j9zAK6o>

תאטרון פיסי

ז'אק לקוק – בי ספר בינלאומי לתאטרון פיזי

<https://www.youtube.com/watch?v=3mxheYvfv3c>

תאטרון אודין דנמרק מיסודות של יוג'ין בארבה Eugenio Barba

<https://www.youtube.com/watch?v=JUH4i6-uuM>

<https://www.youtube.com/watch?v=ZUDFGZNN87I> : תאטרון סיפור בטכניקת תאטרון פיזי

מסכות

<https://www.youtube.com/watch?v=UIq0IDqEZtk&list=PLNv3StLWSye1too6NE0FLru8TmwyoyGjV>

קומדיה דה ל'ארטה

<https://www.youtube.com/watch?v=mqlfTG40RUI>

<https://www.youtube.com/watch?v=JJEwuurzDe4>

ייצור מסכות

https://www.youtube.com/watch?v=CEN_awzowTA

<http://www.ultimatepapermache.com>

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף אמנויות
הפיקוח על הוראת התאטרון